

**Andreica Irina**

---

# DEZVOLTAREA SOCIO - EMOȚIONALĂ

---

**IMPACTUL  
UNUI  
PROGRAM OPȚIONAL ÎN DEZVOLTAREA  
SOCIO - EMOȚIONALĂ  
A  
ȘCOLARILOR MICI**

**LUCRARE ȘTIINȚIFICĂ**



**EDITURA  
EVOMIND**

**2023**

ANDREICA IRINA

**IMPACTUL UNUI PROGRAM OPȚIONAL  
ÎN  
DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ A  
ȘCOLARILOR MICI**

**lucrare științifică**

**ISBN 978-606-9734-28-5**

**Editura EVOMIND  
2023**

## CUPRINS :

<b>CUPRINS</b> .....	<b>2</b>
<b>ARGUMENT</b> .....	<b>3</b>
<b>I.CERCETAREA PEDAGOGICĂ</b> .....	<b>5</b>
I.1.PREZENTAREA TEMEI DE CERCETAT.....	5
I.2.SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII .....	6
I.3. IPOTEZA ȘI VARIABILELE CERCETĂRII .....	6
I.3.1.IPOTEZA CERCETĂRII:.....	6
I.3.2.VARIABILA INDEPENDENTĂ:.....	7
I.3.3.VARIABILA DEPENDENTĂ: .....	7
I.4. EȘANTIONUL DE SUBIECȚI:.....	7
I.5. EȘANTIONUL DE CONȚINUT .....	9
I.6. METODE ȘI INSTRUMENTE DE CERCETARE : .....	9
I.6.1. EXPERIMENTUL PSIHOPEDAGOGIC .....	10
I.6.2. OBSERVAȚIA SISTEMATICĂ .....	10
I.6.3. TESTUL(CHESTIONARUL) .....	10
I.6.4. METODA ANALIZEI PRODUSELOR ACTIVITĂȚII PREȘCOLARILOR .....	10
I.7.DESIGN-UL CERCETĂRII .....	11
I.7.1.ETAPA PRE-EXPERIMENTALĂ(PRETEST) .....	12
I.7.2.ETAPA EXPERIMENTALĂ.....	21
I.7.3. ETAPA POST-EXPERIMENTALĂ (POSTTEST) .....	53
<b>II. ANALIZA, PRELUCRAREA ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR CERCETĂRII 63</b>	
II.1. EFECTUAREA DE COMPARAȚII ÎNTRE REZULTATELE OBTINUTE LA EȘANTIONUL EXPERIMENTAL ȘI EȘANTIONUL DE CONTROL ÎN ETAPA PRE-EXPERIMENTALĂ ȘI POST-EXPERIMENTALĂ .....	65
<b>III.CONCLUZII</b> .....	<b>69</b>
<b>IV. BIBLIOGRAFIE</b> .....	<b>72</b>
<b>V. ANEXE</b> .....	<b>74</b>

## ARGUMENT

Într-o perioadă în care parcă „nici timpul nu pare să aibă răbdare cu noi”, datorită transformărilor care se produc atât de repede și des, viața noastră are de suferit, în special cea a copiilor. Așa cum se întâmplă cu toate principiile referitoare la viața și educația copiilor, este mult mai ușor să vorbim sau să scriem despre ele decât să le punem în practică, nu degeaba se spune : *„copiii învață ceea ce trăiesc.”*

Dar oare unde este cadrul prielnic asimilării cunoștințelor atât de necesare pentru viață? Ei bine, la grădiniță. Aceasta constituie prima experiență a copilului în societate. În acest cadru, copilul face cunoștință cu activități și obiecte care-i stimulează gustul pentru investigație și acțiune. Treptat, se exercită și o creștere progresivă a rezonanței afective. Copilul care percepe din ce în ce mai bine și înțelege din ce în ce mai mult cele ce se petrec în jurul lui, va fi capabil să trăiască numeroase emoții și sentimente, să fie sensibil și să răspundă celorlalți cu bucurie, veselie, simpatie etc. El poate fi astfel ușor câștigat pentru a face ceva, a stabili relații, a mângâia, a susține, a-i ajuta pe alții, și toate acestea pentru că acum îi înțelege mai bine pe cei din jur și situațiile reale de viață.

Dar în ultima vreme, poate și datorită tehnologizării excesive, al răsfățului exacerbant al părinților, sau al lipsei de timp și al toleranței acestora sau putut observa numeroase probleme de comportament în rândul preșcolărilor.

Este evident faptul că dezvoltarea copiilor este de cele mai multe ori inegală, în sensul în care achizițiile lor la nivelul diferitelor competențe nu sunt similare și se realizează de multe ori în salturi, perioade de achiziții puternice fiind urmate de perioade de stagnare. Cu toate că nu există un orar al dezvoltării și nici limite stricte, totuși există repere relativ stabile pentru fiecare categorie de vârstă.

Cercetările efectuate în ultimii ani au dovedit că nu este suficient să dezvoltăm doar capacitățile intelectuale ale copiilor, ci și pe cele care țin de dezvoltarea competențelor socio-emoționale. Deși educarea preșcolărilor în acest sens poate părea prematură, ea este binevenită deoarece oferă premisele unei dezvoltări armonioase. Capacitatea copiilor de a-și conștientiza trăirile emoționale, de a le gestiona în mod adecvat sau de a-și face prieteni este la fel de importantă ca și abilitățile intelectuale.

Ținând cont de aceste aspecte, am ales ca și temă „Dezvoltarea competențelor socio-emoționale la preșcolari și școlarii mici”. De ce această temă? Motivele sunt multe, însă motivul major îl reprezintă faptul că în activitățile noastre zilnice, în care trebuie să facem o sumedenie de lucruri, din lipsă de timp, uităm esențialul și anume acela de a-l face pe copil să se cunoscă pe sine, să capete încredere în propriile forțe, să își facă prieteni, să relaționeze adecvat cu aceștia.

Cum putem să remediem această situație? Având în vedere faptul că programa ne permite desfășurarea activităților opționale, putem, cu argumentare puternică, să-i ghidăm pe părinți, care ne sunt parteneri în educație, să aleagă un opțional cu conținut social și emoțional. Prin abordarea acestuia, copiii învață nu numai despre regulile sociale și modul de interacțiune cu ceilalți, ci și despre manifestarea adecvată a emoțiilor. Își dezvoltă competențe emoționale referitoare la trăirea, exprimarea, înțelegerea și recunoașterea emoțiilor, și ceea ce este foarte important, faptul că dobândesc unele strategii de reglare emoțională adecvate vârstei, necesare pentru gestionarea corectă a emoțiilor negative, în consecință, o adaptare mai bună la cerințe. Copiii învață despre emoții și modul în care pot fi gestionate corect în contextul interacțiunilor sociale, prin practicile de socializare utilizate de către educatoare și părinți. Așadar, competențele emoționale și cele sociale se influențează reciproc.

Rezultatele pozitive sunt influențate și de relația educatoare-copil. Este foarte important ca educatoarea să identifice mijloacele prin care să prevină dezvoltarea deficitară a competențelor sociale și emoționale în perioada preșcolară, știindu-se că aceasta are efecte negative asupra adaptării copiilor în adolescență sau în viața adultă.

De-asemena pot afirma că abordarea unui astfel de program are beneficii majore și pe termen lung, conducând la :

- creșterea capacității de adaptare la cerințele școlare;
- reducerea riscului dezvoltării ulterioare a unor tulburări psihice;
- dobândirea unor strategii care facilitează adaptarea la situații stresante;
- capacitatea de a menține și de a gestiona eficient relațiile afective;
- dezvoltarea unor abilități inter-și intrapersonale;

În lucrarea de față am încercat să surprind în plan teoretic aspectele esențiale care țin de abilitățile sociale și de cele emoționale, dar totodată să vin și cu exemple practice care se pot exersa cu copiii. Toate aceste activități au fost experimentate, și spre surprinderea mea, au avut rezultate favorabile, din toate punctele de vedere.

# I.CERCETAREA PEDAGOGICĂ

## I.1.PREZENTAREA TEMEI DE CERCETAT

Această temă a început să fie abordată din ce în ce mai des, mai ales în cadrul învățământului preșcolar, în încercarea de a găsi soluții pentru formarea și dezvoltarea abilităților de viață la copiii preșcolari și la adulții cu care aceștia interacționează. Se știe faptul că întreaga dezvoltare umană este influențată de procesul de socializare, respectiv de integrarea socială și de identitatea persoanei, asupra copilului exercitându-se influențe majore, mai întâi din cadrul familiei și apoi din cadrul mediului educațional, într-un mod sistematic și organizat. Așadar, acești doi factori concură în a îi oferi copilului modele de conduită, clișee de apreciere și reacții, opinii și cunoștințe despre tot ce îl înconjoară, uneori bune, dar alteori nu. Tocmai acest aspect m-a făcut să aleg în a aborda un astfel de subiect.

În lucrarea de față am vrut să evidențiez o problemă tot mai des întâlnită în grădinițe și anume copilul furios, agresiv verbal și fizic, neascultător, încăpățânat, răsfățat, etc. Literatura de specialitate pe domeniul competențelor sociale și emoționale ne prezintă diferite studii și viziuni ale emoțiilor copiilor, de la nașterea acestuia până la perioada adultă, dar a căror aplicabilitate devine mai greoaie datorită faptului că, de cele mai multe ori, noi ca și cadre didactice, lucrăm cu mulți copii de diferite vârste.

Conștientizând faptul că demersul de autocunoaștere și de autorefecție al cadrului didactic trebuie să aibă ca motivație nevoia de îmbunătățire a stilului de predare și de management comportamental în grupa de copii, am gândit să concep un program de cercetate sub formă de activitate opțională, intitulat sugestiv ”Știu să mă comport!”, care să stimuleze activitatea educatoarelor la grupă, în dorința de a se perfecționa și de a învăța de-a lungul întregii vieți. De asemenea această lucrare este dedicată și dezvoltării capacității preșcolarului de a se autocunoaște și de a-și exprima într-o manieră pozitivă interesele, aptitudinile, trăirile personale, abilitățile de relaționare și comunicare.

## I.2.SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

### SCOPUL CERCETĂRII:

Dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale preșcolarilor, ca premisă a susținerii dezvoltării cognitive în diverse situații în vederea rezolvării problemelor personale, de familie, din societate.

### OBIECTIVELE CERCETĂRII:

- Conștientizarea stărilor emoționale pe care le trăiesc copiii în diferite situații de viață personală și colectivă;
- Analiza unor situații de viață trăite de copii;
- Exersarea unor stări emoționale pozitive și negative trăite în diferite situații;
- Organizarea unor activități/jocuri al căror conținut îi învață cum pot evita diferite situații, conflicte, dezamăgiri.

## I.3. IPOTEZA ȘI VARIABILELE CERCETĂRII

Pe parcursul desfășurării cercetării pedagogice în lucrarea de față, mi-am propus următoarea ipoteză de lucru:

### I.3.1.IPOTEZA CERCETĂRII:

Utilizarea unui program de intervenție socio-emoțională sub formă de activitate opțională, conduce la formarea și modelarea abilităților comportamentale ale copiilor preșcolari prin recunoașterea, exprimarea, înțelegerea și reglarea emoțională, relaționarea socială, complianța la reguli și comportamentul prosocial.

### **I.3.2.VARIABILA INDEPENDENTĂ:**

Este reprezentată prin aplicarea sistematică, pe parcursul unui an școlar, în cadrul activității opționale, a programului de dezvoltare socio-emoțională „Știu să mă comport!”

### **I.3.3.VARIABILA DEPENDENTĂ:**

Centrată pe două aspecte:

1.Nivelul de dezvoltare al competenței emoționale prin:

- recunoașterea și exprimarea emoțiilor;
- înțelegerea emoțiilor ;
- reglarea emoțională ;

2.Nivelul de dezvoltare al competenței sociale prin:

- relaționarea socială;
- complianța la reguli;
- comportamentul prosocial;

### **I.4. EȘANTIONUL DE SUBIECTI:**

Cercetarea s-a desfășurat la Școala Gimnazială Călinești, prin alegerea a două grupe: Grădinița cu Program Normal Călinești și Grădinița cu Program Normal Cornești, cea la care lucrez cu un efectiv de 12 preșcolari fiecare, nivelul de vârstă predominant fiind de 4-5 ani, grupa mijlocie. Prima grupă, a “Fluturașilor”, a reprezentat eșantionul de control, unde s-au desfășurat activități normale, activitatea opțională fiind ‘Trăistuța cu povești’, iar ce-a de-a doua, a “Albinuțelor” a reprezentat eșantionul experimental, activitățile bazându-se pe dezvoltarea socio-emoțională realizate în cadrul opționalului” Știu să mă comport!”

Experimentul de cercetare s-a desfășurat pe durata anului școlar 2016-2017.



În vederea atingerii obiectivelor și a verificării ipotezei, am cuprins în cercetare un număr de 24 de preșcolari, din care 12 preșcolari de la grupa mijlocie „Albinuțelor”, reprezentând Eșantionul experimental (EE) și 12 preșcolari de la grupa mijlocie „Fluturașilor”, reprezentând Eșantionul de control (EC), ambele de la Grădinița cu Program Normal Călinești.

Eșantioanele prezintă următoarele caracteristici:

*Tabelul nr.1- Prezentarea Eșantionului experimental (EE) și a Eșantionului de control (EC)*

EȘANTION		EȘANTION EXPERIMENTAL(EE)	EȘANTION DE CONTROL(EC)
NUMĂR SUBIECȚI		12	12
GENUL	BĂIEȚI	8	5
	FETE	4	7
VÂRSTA	4-5 ANI	8	7
	5-6 ANI	4	5

O altă preocupare în vederea cunoașterii fiecărui subiect îl reprezintă familia, care are un rol major asupra dezvoltării copilului preșcolar. În realizarea cercetării mele am ținut cont și de acest aspect, datele culese fiind incluse în tabelul următor.

*Tabelul nr.2: Mediul familial( Eșantionul experimental)*

MEDIUL FAMILIAL-EȘANTIONUL EXPERIMENTAL(EE)												
NIVEL ECONOMIC			NIVEL CULTURAL			TIPUL FAMILIEI		CLIMATUL FAMILIAL		DEZVOLTAREA FIZICĂ/STAREA DE SĂNĂTATE		
FB	B	S	Superioare	Liceu	Medii	Normală	Divorțați	Armonios	Conflictual	Normală	Disfuncții	

12	5	6	1	3	4	5	12	0	12	0	12	0
----	---	---	---	---	---	---	----	---	----	---	----	---

Tabelul nr.3: Mediul familial( Eșantionul de control)

MEDIUL FAMILIAL-EȘANTIONUL DE CONTROL(EC)												
	NIVEL ECONOMIC			NIVEL CULTURAL			TIPUL FAMILIEI		CLIMATUL FAMILIAL		DEZVOLTAREA FIZICĂ/STAREA DE SĂNĂTATE	
	FB	B	S	Superioare	Liceu	Medii	Normală	Divorțați	Armonios	Conflictual	Normală	Disfuncții
12	6	5	1	4	4	4	11	1	12	0	12	0

## I.5. EȘANTIONUL DE CONȚINUT

Testarea ipotezei de lucru a presupus organizarea și desfășurarea unei investigații științifice experimentale. Aceasta a constat în proiectarea, organizarea și desfășurarea unor activități socio-emoționale prin aplicarea programului opțional “Știu să mă comport!”, derulat pe parcursul anului școlar 2016-2017 care să contribuie semnificativ la achiziționarea de cunoștințe funcționale și transferabile privind educarea socio-emoțională.

## I.6. METODE ȘI INSTRUMENTE DE CERCETARE :

În cadrul acestei cercetări am optat pentru utilizarea mai multor metode de cercetare pedagogică a căror contribuție a fost complementară în colectarea, analiza și interpretarea datelor.

### **I.6.1. EXPERIMENTUL PSIHOPEDAGOGIC**

Constituie metoda principală a cercetării de față. Este o metodă de investigație prin care educatoarea, cercetând, poate provoca efectiv anumite fenomene educaționale, având posibilitatea să le izoleze parțial sau în totalitate, poate modifica condițiile de manifestare, poate surprinde mai ușor relațiile dintre variabilele experimentale. Așadar, scopul cercetării este de a adevăra sau dezminți ipoteza, precum și de a sugera alte eventuale întrebări sau ipoteze. Punerea în fapt a cercetării presupune parcurgerea a trei etape: etapa pre-experimentală, etapa experimentală și etapa post-experimentală.

### **I.6.2. OBSERVAȚIA SISTEMATICĂ**

Am folosit-o pentru a cunoaște în permanență rezultatele în fiecare etapă a cercetării. Astfel am urmărit să înregistrez sistematic diferitele manifestări la eșantionul experimental și cel de control, pentru a putea compara exact comportamentul, reacțiile preșcolărilor și condițiile psihopedagogice în care s-au aplicat metodele de verificare și evaluare. Această metodă a fost utilizată pe parcursul întregului demers investigativ, atât în etapa pre-experimentală, cât și în etapa experimentală (formativă) și cea post-experimentală.

### **I.6.3. TESTUL(CHESTIONARUL)**

Este un instrument de cercetare alcătuit dintr-un ansamblu de întrebări, care vizează cunoașterea fondului informativ și formativ dobândit de subiecții investigați, respectiv identificarea existenței/ absenței unor cunoștințe, capacități, competențe, comportamente. Testul l-am folosit în etapa pre-experimentală, cât și în cea post-experimentală, rezultatele înregistrate ajutându-mă să obțin informații obiective asupra dezvoltării socio-emoționale a preșcolărilor.

### **I.6.4. METODA ANALIZEI PRODUSELOR ACTIVITĂȚII PREȘCOLARILOR**

Această metodă reprezintă un instrument complex de înmagazinare a datelor despre progresul copilului. Prin aplicarea acestei metode obținem date cu privire la: capacitățile psihice de care dispun copiii (forța imaginației, calitatea cunoștințelor, deprinderilor, priceperilor și aptitudinilor),

stilul realizării (personal sau comun, obișnuit), nivelul dotării (înalt, mediu, slab), progresele realizate în învățare (prin realizarea repetată a unor produse ale activității). Analizele efectuate asupra portofoliilor copiilor au avut în vedere ambele dimensiuni ale produselor activității preșcolarelor:

- pe de o parte, procesul de căutare, informare, cercetare, colectare, prelucrare și interpretare de date;
- pe de altă parte, produsul final;

În cadrul acestei cercetări, am ales să folosesc pentru început metoda testului (chestionar), precum și analiza produselor rezultate în urma acestor teste de evaluare inițială. Consider că, e pasul cel mai important din etapa de colectare a datelor inițiale, din cadrul căruia va fi ales eșantionul de subiecți necesari cercetării. În etapa pre-experimentală a cercetării, selectarea grupei experimentale și a celei de control s-a realizat în urma administrării unor probe de evaluare inițială care au avut rolul de a constata nivelul general al grupelor. În funcție de rezultatele obținute, s-a stabilit grupa experimentală și de control, aproximativ de același nivel.

În etapa post-experimentală s-au utilizat probe de evaluare finale identice la ambele grupe. Rezultatele obținute au fost comparate cu cele obținute de aceeași grupă la probele inițiale, pentru a aprecia evoluția ambelor grupe. În final s-au comparat rezultatele grupei experimentale cu cele ale preșcolarelor din grupa de control pentru a valida variabila independentă introdusă.

## I.7.DESIGN-UL CERCETĂRII

În vederea testării ipotezei de lucru am organizat și desfășurat unele investigații științifice-experimentale, parcurgând următoarele etape:

<i><b>FAZELE EXPERIMENTULUI</b></i>	<i><b>CRONOLOGIE</b></i>	<i><b>ACTIVITĂȚI REALIZATE</b></i>
<b>FAZA DE DEBUT (ETAPA PRE-EXPERIMENTALĂ)</b>	-începutul anului școlar 2016-2017;	-aplicarea testelor de evaluare inițială;

		-interpretarea acestora;
<b>FAZA DEZVOLTATĂ (ETAPA EXPERIMENTULUI PROPRIU-ZIS</b>	-pe parcursul anului școlar 2016-2017;	-desfășurarea activității opționale, respectând planificarea întocmită în prealabil;
<b>FAZA FINALĂ (ETAPA POST- EXPERIMENTALĂ)</b>	-sfârșitul anului școlar;	-aplicarea testelor de evaluare finală; -analiza și compararea rezultatelor obținute;

### **I.7.1.ETAPA PRE-EXPERIMENTALĂ(PRETEST)**

Această etapă are rolul de a stabili nivelul de cunoștințe al preșcolărilor, existent în momentul inițierii experimentului psihopedagogic, atât la eșantionul experimental cât și la cel de control. Ea s-a desfășurat pe o perioadă de o săptămână, respectiv 26.09.2016 în primul semestru al anului școlar în curs, după ce părinții și-au exprimat dorința de a alege acest tip de activitate opțională pentru copiii lor. Am ales doar o săptămână întrucât am considerat că și primele două săptămâni mi-au oferit date destul de importante în realizarea evaluării.

În cadrul acestei etape s-au desfășurat activități de evaluare inițială, planificate în cadrul opționalului ”Știu să mă comport!”, la ambele grupe supuse cercetării, pentru a putea observa comportamentul preșcolărilor în diferite situații.

Obiectivele etapei pre-experimentale sunt subordonate obiectivelor generale și se vor dezvolta în vederea stabilirii datelor de început și a eșantionării. Acestea sunt:

- O1-Stabilirea și interpretarea modalităților didactice operaționale în care cadrele didactice contribuie la dezvoltarea competențelor socio-emoționale a preșcolărilor;

- O2-Alcătuirea eșantionului de subiecți și aplicarea probelor de evaluare inițială în scopul determinării nivelului de cunoștințe legate de tema abordată;
- O3-Interpretarea și determinarea nivelului inițial de pregătire al preșcolarilor din punct de vedere socio-emoțional;

## EVALUAREA INIȚIALĂ

Această evaluare a presupus verificarea abilităților socio-emoționale de care dispun copiii în acest moment. În vederea obținerii unor rezultate plauzibile s-au aplicat niște probe cu conținut social, respectiv emoțional, iar în urma observației directe și a comportamentului/trăirilor manifestat/e de copii s-a putut aplica un chestionar, acesta reprezentând punctul de pornire în probarea ipotezei de lucru.

Obiectivele probelor inițiale:

- Cunoașterea nivelului de dezvoltare socio-emoțională a preșcolarilor;
- Cunoașterea capacității de a analiza, manifesta propriile trăiri;

### PROBA 1: „Cuvintele fermecate”

*Competența generală:* dezvoltare socială

*Competența specifică:* Abilitatea de a interacționa cu adulții.

*Indicatori:*

- Interacționează adecvat cu adulții(nu întrerupe, răspunde la întrebări, etc);
- Utilizează formulele de politețe în diferite contexte;

*Procedură de lucru:*

Pe măsută vor fi plasate imagini cu diferite persoane, aflate în diferite contexte( la magazin, la restaurant, la doctor, etc). Copiii își vor alege o imagine și în funcție de imaginea aleasă se vor

transpune în pielea personajului, utilizând formulele de politețe adecvate. Cealaltă persoană va fi educatoarea.

**Observații:** Se va urmări modul de comunicare, reacția celorlalți copii care participă la probă, folosirea formulelor de politețe.

### **PROBA 2:”Constuim, construim...”**

**Competența generală:** dezvoltare socială

**Competența specifică:** Cooperare în cadrul jocului, Comportament prosocial.

**Indicatori:**

- Cooperează adecvat într-o situație de joc, oferindu-și ajutorul dacă este cazul;
- Își dezvoltă abilitățile de conversație;

**Procedură de lucru:**

Copiii vor avea la îndemână cât mai multe cuburi, având sarcina de a constui împreună ce doresc ei, dar în așa manieră încât să epuizeze toate jucăriile. Se va preciza că pot apela în orice moment la ajutorul educatoarei.

**Observații:** Se va urmări modul de relaționare și cooperare cu ceilalți copii, aportul adus de fiecare în realizarea sarcinii, capacitatea de comunicare cu colegii.

**PROBA 3: "Vreau să mă prezint!"**

**Competența generală:** dezvoltare emoțională

**Competența specifică:** Dezvoltarea conceptului de sine și a expresivității emoționale.

**Indicatori:**

- Are o imagine pozitivă despre sine;
- Își exprimă emoțiile și comportamentul în funcție de context;

**Procedura de lucru:**

Această probă este una de cunoaștere. În realizarea acesteia ne vom folosi de o coroniță și jetoane cu diverse situații (copii care râd, plâng, sunt supărați, nervoși, se ceartă, etc). Coronița va ajunge pe capul fiecărui copil, acesta având sarcina de a se prezenta și de a spune cât mai multe despre el.

Se vor pune întrebări ajutătoare din partea adultului. De-aseamenea își va alege un jeton, fiind pus în situația de a se transpune în pielea personajului și de a-și manifesta părerea în legătură cu trăirile personajului.

**Observații:** Se va urmări capacitatea de comunicare, percepția propriei imagini, manifestarea emoțională în diverse situații.

Aplicând aceste probe am putut să observ anumite stări de comportament și reacții emoționale pe care copiii celor două eșantioane, alese pentru efectuarea cercetării, le-au manifestat, iar în urma lor am putut să aplic chestionarul de evaluare pentru fiecare copil în parte, prin acesta putându-se efectua și notarea nivelului fiecărui copil.



*Chestionar de evaluare***ABILITĂȚI SOCIALE**

1. Inițiază și menține o relație cu 2-3 copii deodată.

DA NU

2. Împarte obiecte și împărtășește experiențe cu colegii de la grupă.

DA NU

3. Oferă și primește complimente.

DA NU

4. Rezolvă conflicte în mod eficient fără ajutor din partea adultului.

DA NU

5. Cooperează cu ceilalți în sarcini comune, cu suport din partea adultului.

DA NU

6. Oferă și cere ajutorul atunci când este nevoie.

DA NU

**ABILITĂȚI EMOȚIONALE**

1. Utilizează cuvinte și expresii care denumesc stări emoționale.

DA NU

2. Numește emoțiile trăite de el sau de alte persoane în contexte specifice.

DA NU

3. Răspunde la întrebările: cum te simți, cum te-ai simțit; ce-ai simțit când ți s-a întâmplat...?

DA NU

4. Se simte vinovat pentru comportamentele necorespunzătoare.

DA NU

5. Își cere scuze pentru greșeli.

DA NU

6. Denumeste emoțiile trăite de o alta persoană, după expresiile faciale.

DA NU

**ITEMI:*****Peste 9 de DA –calificativ FB******Între 6- 8de DA-calificativ B******Între 4-6de DA-calificativ S******Sub 3 de DA-calificativ I***

Rezultatele finale au ținut cont de achizițiile pe care preșcolarii le-au putut obține prin acumulare a cât mai mulți de DA.

CALIFICATIVE			
FB	B	S	I
<i>Peste 9 de DA</i>	<i>Între 6- 8de DA</i>	<i>Între 4-6de DA</i>	<i>Sub 3 de DA</i>

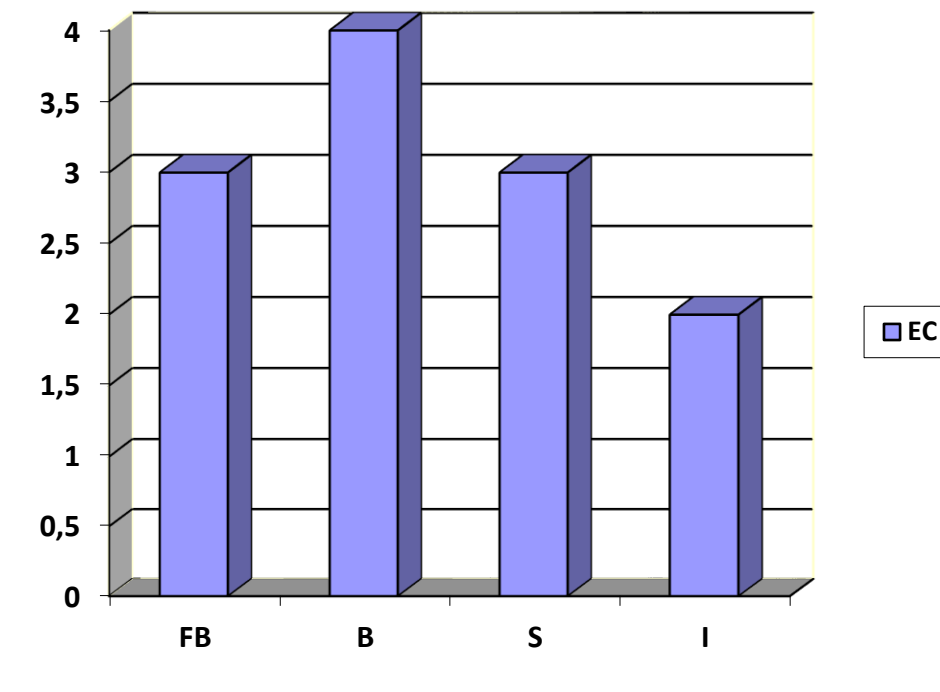
Rezultatele pe care aceștia le-au obținut au fost introduse în tabelele următoare:

EȘANTION DE CONTROL				
CALIFICATIV	FB	B	S	I
NR. COPII	3	4	3	2

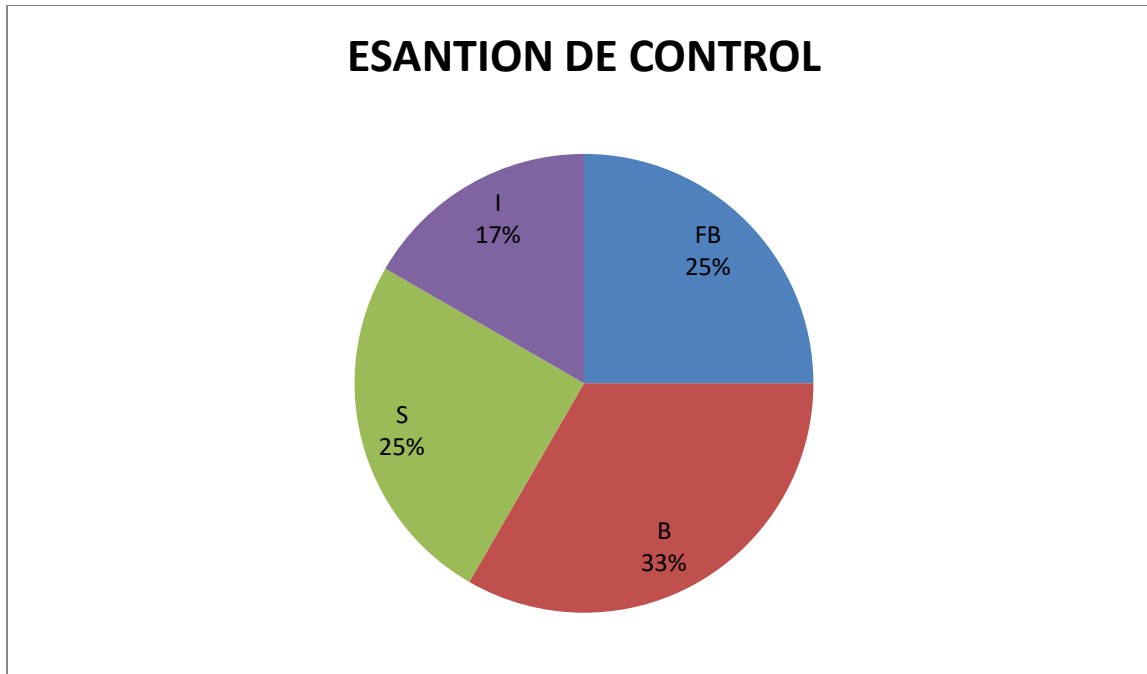
EȘANTION EXPERIMENTAL				
CALIFICATIV	FB	B	S	I
NR. COPII	4	4	2	2

Iată și diagramele aferente rezultatelor obținute în urma aplicării evaluării inițiale.

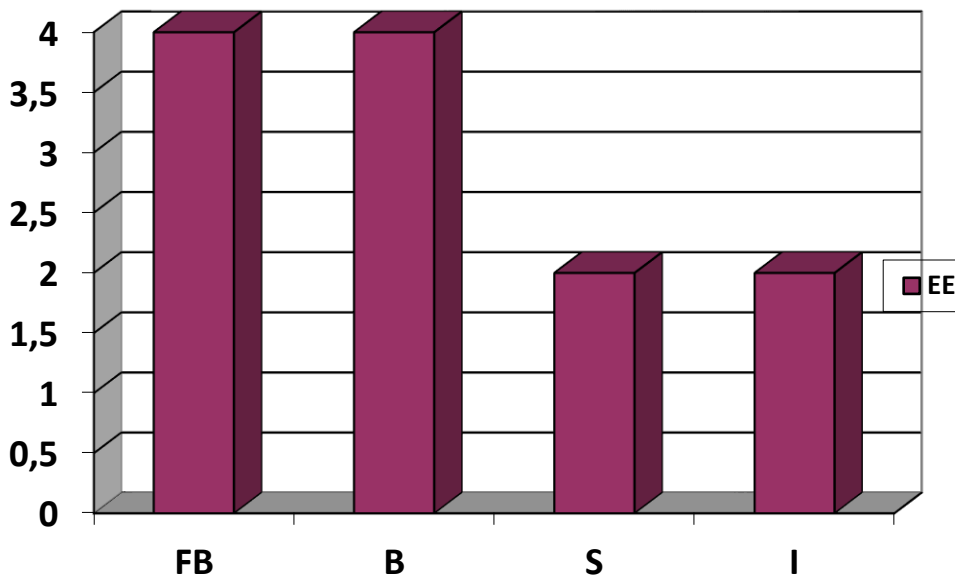
*Fig. nr.1: Evaluarea inițială: Eșantion de control*



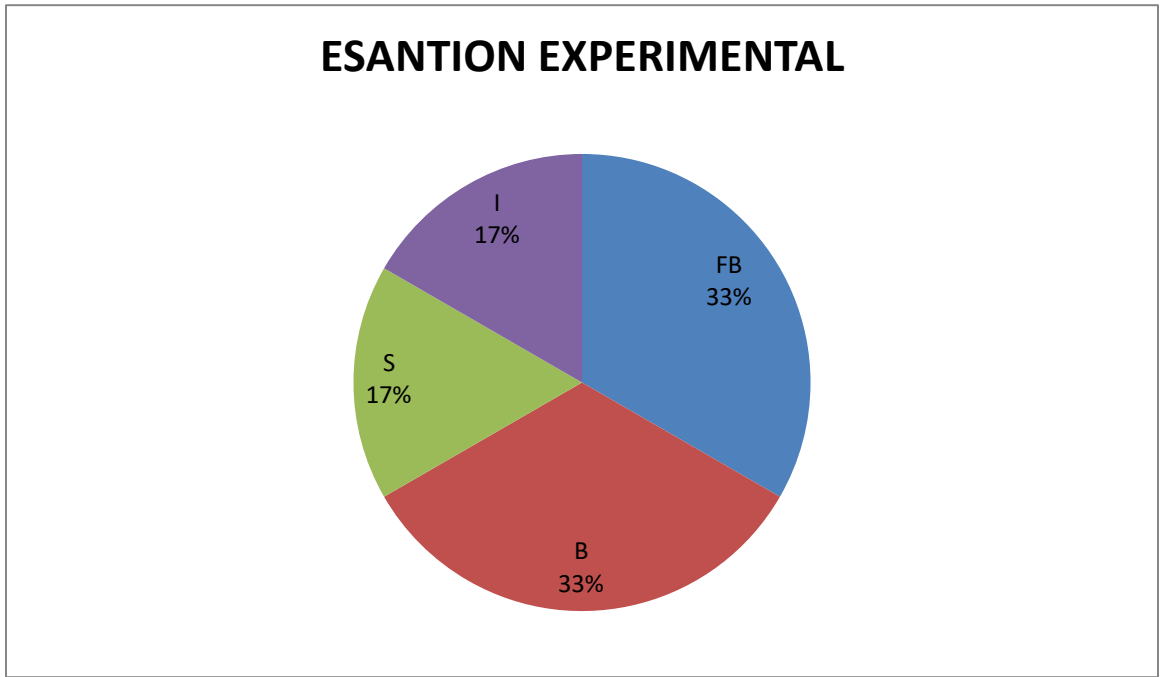
*Fig.nr.2:Diagrama areolară privind evaluarea inițială a eșantionului de control*



*Fig. nr.3: Evaluarea inițială: Eșantion experimental*

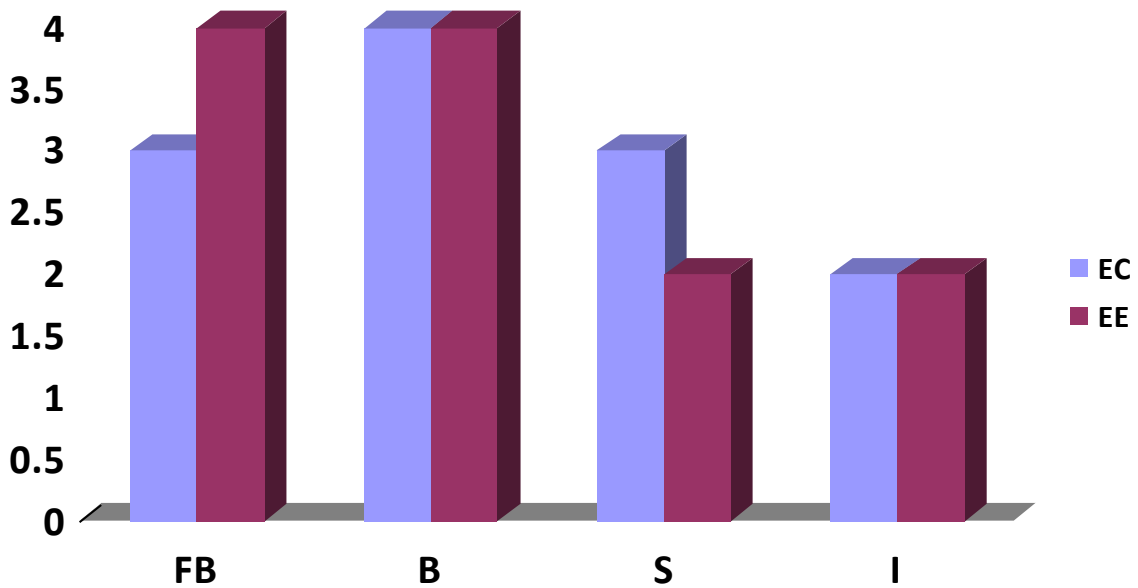


*Fig.nr.4:Diagrama areolară privind evaluarea inițială a eșantionului experimental*



Aplicând testarea inițială, am putut să compar cele două eșantioane.

*Fig.5. Rezultate evaluare inițială cele două eșantioane*



Prin intermediul acestor activități, organizate sub formă de joc, dar mai ales ca și observație, am constatat că preșcolarii dețin „bagajul de cunoștințe”, pentru cum trebuie să se comporte în unele situații, dar am întâmpinat dificultăți în momentul în care aceștia poartă o conversație cu cineva. Dacă la începutul activității vorbeau unul peste altul, pe parcurs am reușit să le explic modul în care trebuie să decurgă o conversație civilizată, adică vorbim pe rând. De-asemena nu vor să împartă jucării, manifestând posesivitate asupra unor lucruri care practic nu le aparțin. Limbajul multora este unul sărăcăcios, răspunsurile acestora la întrebări care țin de dezvoltarea emoțională fiind seci( da, nu, bine, rău).

În urma aplicării acestor probe și a parcurgerii primei etape din cadrul cercetării, cea pre-experimentală s-a putut constata o disfuncție în privința celor două grupe, acest lucru datorându-se rezultatelor obținute. Astfel s-a putut trece la cea de-a doua etapă a cercetării.

## **I.7.2.ETAPA EXPERIMENTALĂ**

Cele două eșantioane fiind stabilite, s-a putut pune în practică variabila independentă care constă în desfășurarea la grupa experimentală a unui opțional de dezvoltare socio-emoțională, intitulat „Știu să mă comport!”, la grupa de control, procesul instructiv-educativ desfășurându-se în mod firesc, precum cel de dinaintea începerii cercetării, cu opționalul aferent „Trăistuța cu povești”.

Pe baza observărilor efectuate și a rezultatelor obținute în urma efectuării evaluării inițiale, am trecut la întocmirea planificării calendaristice pentru activitatea opțională „Știu să mă comport!” în elaborarea căreia am ținut cont de particularitățile de vârstă, de nivelul grupei, dar mai ales de carențele pe care le-am identificat în etapa pre-experimentală și pe care mi-am propus să le remediez.

Planificarea gândită de mine a avut în vedere organizarea unor activități cu conținut social-în primul semestru și emoțional-în cel de-al doilea semestru.

## PLANIFICARE TEME: Semestrul I

### COMPETENȚE SOCIALE

#### Nivel I

**OBIECTIV CADRU:** Formarea și consolidarea abilităților specifice dezvoltării sociale a preșcolarilor.

#### OBIECTIVE DE REFERINȚĂ:

- Să înțeleagă și să respecte regulile impuse de mediul social;
- Să inițieze și să mențină o interacțiune pozitivă cu colegii și adulții;
- Să inițieze acțiuni de ajutor pentru obținerea unui beneficiu propriu sau de grup.

SĂPT	DENUMIREA ACTIVITĂȚII	MIJLOC DE REALIZARE	COMPETENȚA DEZVOLTATĂ
3	<i>EVALUARE INIȚIALĂ</i>		
4	<i>AMI NE ÎNVAȚĂ DESPRE REGULI</i>	Lectură după imagini	Respectarea regulilor
5	<i>SĂ EXERSĂM REGULILE</i>	Joc exercițiu	Respectarea regulilor
6	<i>ACELAȘI SAU DIFERIT</i>	Joc didactic	Rezolvare de probleme
7	<i>PĂLĂRIA MAGICĂ</i>	Joc exercițiu	Rezolvarea de probleme
8	<i>ÎNVĂȚĂM CUM SĂ FIM PRIETENI</i>	Povestea educatoarei	Cooperarea în joc Comportamente prosociale;
9	<i>POVESTEA MĂGĂRUȘULUI ÎNCĂPĂȚÂNAT</i>	Povestea educatoarei	Comportamente prosociale

10	<i><b>OBIECTUL MISTERIOS</b></i>	Joc didactic	Cooperarea în joc
11	<i><b>DETECTIVUL DE ACCIDENTE</b></i>	Joc exercițiu	Rezolvare de probleme
12	<i><b>BINE SAU RĂU?</b></i>	Joc didactic	Cooperarea în joc
13	<i><b>POVESTEA PEȘTIȘORULUI CURCUBEU</b></i>	Povestea educatoarei	Comportamente prosociale
14	<i><b>GREȘEALA RECUNOSCUȚĂ PE JUMĂTATE IERTATĂ</b></i>	Convorbire	Rezolvare de probleme
15	<i><b>ARICIUL NEGLIJENT</b></i>	Povestire	Comportamente prosociale
16	<i><b>TELEFONUL FĂRĂ FIR</b></i>	Joc exercițiu	Interrelaționare socială
17	<i><b>CINE SUNT EU?</b></i>	Joc exercițiu	Evaluare sumativă

**TOTAL:** 15 activități

## **PLANIFICARE TEME: Semestrul al II-lea**

### **COMPETENȚE EMOȚIONALE**

#### **Nivel I**

**OBIECTIV CADRU:** Formarea și consolidarea abilităților specifice dezvoltării emoționale a copilului de vârstă preșcolară.

#### **OBIECTIVE DE REFERINȚĂ:**

- Să recunoască și să exprime propriile emoții sau pe cele ale altor persoane;
- Să înțeleagă care sunt cauzele emoțiilor;
- Să își dezvolte capacitatea de autoreglare emoțională;



SĂPT	DENUMIREA ACTIVITĂȚII	MIJLOC DE REALIZARE	COMPETENȚA DEZVOLTATĂ
18	<i>HARTA EMOȚIILOR</i>	Joc senzorial	Identificarea , exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
19	<i>CUTIA FERMECATĂ CU EMOȚII</i>	Joc didactic	Identificarea , exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
20	<i>CUM TE-AI SIMȚI DACĂ?</i>	Convorbire	Recunoașterea și etichetarea corectă a emoțiilor
21	<i>PUZZLE-UL CU EMOȚII</i>	Joc exercițiu	Recunoașterea și etichetarea corectă a emoțiilor
22	<i>POVESTEA BROSCUȚEI ȚESTOASE</i>	Povestea educatoarei	Conștientizarea, exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
23	<i>SUNT VESEL/TRIST CÂND...</i>	Discuție liberă	Conștientizarea, exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
24	<i>OGLINDA FERMECATĂ</i>	Joc exercițiu	Conștientizarea, exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
25	<i>EMOȚIILE CELORLALȚI</i>	Joc didactic	Identificarea , exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
26	<i>CUM MĂ SIMT AZI?</i>	Convorbire	Recunoașterea emoțiilor; etichetarea corectă a emoțiilor
27	<i>DETECTIVUL DE EMOȚII</i>	Povestire	Identificarea , exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
28	<i>IEDUL CU TREI CAPRE</i>	Diafilm	Conștientizarea, exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor proprii și a celorlalți
29	<i>COPACUL EMOȚIILOR</i>	Activitate practică	Conștientizarea, exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor proprii

<b>30</b>	<b><i>VULPOIUL NE ÎNVAȚA SĂ FIM POZITIVI</i></b>	Convorbire	Recunoașterea emoțiilor; etichetarea corectă a emoțiilor
<b>31</b>	<b><i>MÂNUȚELE COLORATE</i></b>	Activitate practică	Identificarea , exprimarea și etichetarea corectă a emoțiilor
<b>32</b>	<b><i>EVALUARE FINALĂ</i></b>		

**TOTAL** : 15 activități

Temele gândite de mine, le-am conceput sub forma unor scenarii care să fie atractive, dar care, în aceeași măsură, să răspundă obiectivelor propuse, pe care să le și atingă. Astfel am încercat să diversific activitățile pentru a fi cât mai bine înțelese de cei mici. Am utilizat materiale atractive, dar totodată simple și aflate la îndemână, încât să reușesc să-i motivez, iar randamentul să fie pe măsură.

SCENARII DIDACTICE:

### ***SEMESTRUL I -DEZVOLTARE SOCIALĂ***

#### **TEMA 1: “AMI NE ÎNVAȚĂ DESPRE REGULI”**

-dezvoltare socială-

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să se familiarizeze cu regulile;
- să cunoască comportamentele aferente regulilor;

**MATERIALE:** poster cu reguli, povestea (Anexa 1)

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va prezenta copiilor posterul cu reguli. Aceștia vor analiza imaginile și vor încerca să desprindă regulile din imagini.

Se va citi povestea, a cărei conținut evidențiază principalele reguli pe care aceștia trebuie să le respecte.

Se vor purta discuții pe marginea textului.

La final voi cere copiilor să îmi descrie regulile cu ajutorul imaginilor.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Ajută copiii să dezvolte complianță la reguli și să înțeleagă faptul că fiecare comportament exercitat are și consecințe.
- Oferă copiilor ocazia de a-și dezvolta sentimentul de control și siguranță

### **TEMA 2: “SĂ EXERSĂM REGULILE”**

-dezvoltare socială-

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să se familiarizeze cu conținutul regulilor;
- să exerseze comportamentele aferente regulilor;
- să cunoască consecințele respectării sau nerespectării regulilor;

**MATERIALE:** poster cu reguli, povestea (Anexa 1)

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va prezenta copiilor posterul cu reguli pentru ca aceștia să poată să și le reamintească mai repede și mai ușor.

Se va reaminti conținutul poveștii pe scurt pentru ca regulile să fie consolidate.

Se va desfășura un joc de rol în cadrul căruia se vor exersa regulile învățate(ex. Să fim prietenoși, Să lăsăm curățenie la locul de joacă, etc).

Se va sublinia faptul că respectarea/nerespectarea unor reguli atrage după sine anumite consecințe care constau în recompensarea comportamentelor adecvate sau pedepsirea celor inadecvate.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Ajută copiii să dezvolte complianță la reguli și să înțeleagă faptul că fiecare comportament exercitat are și consecințe;
- Permite copiilor să dezvolte sentimentul de control și siguranță, întru-cât regulile fac mediul predictibil;
- Dezvoltă autonomia și favorizează responsabilizarea copiilor față de propriul comportament;

### **TEMA 3: “ACELAȘI SAU DIFERIT”**

-dezvoltare socială-

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să înțeleagă faptul că aceeași problemă poate fi rezolvată în diferite moduri;
- să achiziționeze limbajul necesar rezolvării de probleme;

**MATERIALE:** mini-poster, scenariu cu întrebări( Anexa2), păpuși.

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Pentru a le stârni curiozitatea se vor folosi două păpuși, de aceleași dimensiuni, dar cu elemente diferite.

Voi lăsa copiii să găsească singuri asemănările și deosebirile dintre cele două păpuși.

Se va utiliza scenariul cu întrebări pentru a le menține trează atenția și a-i face să ofere răspunsuri personale la întrebările formulate.

La final se va utiliza jocul de rol, copiii fiind puși în situația de a formula singuri întrebări, pe baza modelului prezentat. Se vor nota pe un panou toate întrebările. Important este să nu îi criticăm chiar dacă se mai întâmplă ca aceștia să mai greșească.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Permite copiilor să achiziționeze prerechizitele necesare rezolvării de probleme;
- Îi ajută să dobândească strategii de rezolvare de probleme adecvate vârstei;

## **TEMA 4 : “PĂLĂRIA MAGICĂ”**

-dezvoltare socială-

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să înțeleagă faptul că un anumit comportament are consecințe asupra celorlalți;
- să identifice posibile cauze ale reacțiilor celor din jur;
- să privească o situație din mai multe puncte de vedere;

**MATERIALE:** pălărie, scenarii (Anexa 3), imagini.

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va exemplifica primul scenariu pe baza imaginilor, oferindu-se soluții pozitive (alternative) asupra reacțiilor din scenariu.

Se va trece la interpretarea celorlalte scenarii.

Pentru complicarea jocului, se vor amesteca imaginile, unul dintre copii având sarcina de a își pune “pălăria magică” pentru a le ordona corect, dar mai ales pentru a-și manifesta propria părere asupra situației și a-și spune propria părere (ex: Ce aș face eu dacă aș fi în locul copilului?).

Răspunsurile bune vor fi lăudate, dar și ceilalți copii vor fi încurajați în a utiliza un comportament adecvat, indiferent de situație.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Oferă copiilor posibilitatea de a-și exersa comportamente necesare rezolvării de probleme;
- Ajută copilul să dobândească ulterior strategii de rezolvare de probleme, adecvate vârstei

## **TEMA 5 : “ÎNVĂȚĂM CUM SĂ FIM PRIETENI”**

-dezvoltare socială-

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice modalități de a se juca împreună;
- să exerseze abilități de cooperare în joc;
- să recunoască la ceilalți copii, comportamente pozitive;

**MATERIALE:** poveste (Anexa 4), 2 panouri, jucării.

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Debutul activității va consta în citirea poveștii. Se va trece la analiza acesteia, a personajelor, a comportamentelor acestora.

Pe cele două panouri se vor trece comportamentele pozitive (fața veselă) și cele negative (fața tristă), desprinse din poveste.

Se va sublinia necesitatea evidențierii unui comportament bun, pozitiv în orice context și în orice situație.

Pentru fixare, se vor utiliza jucării, preșcolarii având sarcina de a interpreta aceste comportamente în diferite situații.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Oferă posibilitatea dezvoltării unor abilități de interrelaționare adecvate;
- Ajută copiii să achiziționeze comportamente necesare stabilirii și menținerii relațiilor interpersonale;

## **TEMA 6 : “POVESTEA MĂGĂRUȘULUI ÎNCĂPĂȚÂNAT”**

-dezvoltare socială-

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să conștientizeze efectele unui comportament neadecvat;
- să realizeze importanța persoanelor din jur;

**MATERIALE:** planșete cu imagini din poveste, măgăruș de pluș,

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Se vor expune, pe rând planșetele, iar concomitant se va prezenta și conținutul poveștii.

Se va analiza comportamentul personajului principal și impactul pe care acesta l-a avut asupra celorlalte personaje.

V-a intra în joc măgărușul de pluș, copiii având sarcina de a îl ghida pe acesta să se comporte frumos și să utilizeze formula magică “VREAU!”, lăsând-o la o parte pe cea negativă “NU VREAU!.

De-asemenea aceștia vor reface, cu ajutorul planșetelor, firul poveștii, iar la final, vor colora măgărușul.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Stimulează spiritul de cooperare și prietenie între copii;
- Încurajează utilizarea unui comportament pozitiv, în defavoarea celui dezirabil;

**TEMA 7 : “OBIECTUL MISTERIOS”**

-dezvoltare socială-

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să își dezvolte abilități de conversație;
- să-și exerseze capacitatea de interrelaționare prin dialog;

**MATERIALE:** săculeț cu jucării/obiecte

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Pentru acest joc se va utiliza un săculeț în interiorul căruia vor fi introduse obiecte/jucării din grupă.

Educatorea va alege un obiect, fără a-l arăta, copiii având sarcina de a pune întrebări, pentru a afla despre ce este vorba.

Încă de la început li se spune că răspunsurile la întrebările lor, vor fi “da” sau “nu”.

După epuizarea obiectelor/jucăriilor, se vor schimba rolurile, câte un copil având sarcina de a-și alege un obiect, ceilalți copii, inclusiv educatoarea, fiind în postura de a pune întrebări.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Permite copiilor posibilitatea de relaționare;
- Ajută cadrul didactic, ca prin observarea directă a comportamentului, să poată să îl corecteze;



## **TEMA 8 : “DETECTIVUL DE ACCIDENTE”**

-dezvoltare socială-

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice situații în care comportamentul cuiva este dezirabil;
- să reacționeze adecvat la cazurile cu potențial conflictual;

**MATERIALE:** planșete cu imagini, pliant cu situații ( Anexa 5);

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Se vor prezenta copiilor imaginile, urmând ca aceștia să le analizeze.

Pe rând se vor citi și situațiile de pe pliant, stabilindu-se astfel legătura între imagine și situație.

Se va stabili dacă comportamentul în cauză a fost unul intenționat sau doar unul accidental.

Împreună cu copiii vom stabili modul corect de a reacționa la fiecare situație în parte.

Pentru o evidențiere și mai clară a comportamentelor vom utiliza jocul de rol, copiii fiind puși în situația de a interpreta acel comportament.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Permite copiilor să achiziționeze strategii adaptative de rezolvare de probleme;
- Îi stimulează să rezolve conflictele în mod adecvat;
- Facilitează stabilirea și menținerea relațiilor de prietenie cu ceilalți colegi;

## TEMA 9 : “BINE SAU RĂU?”

-dezvoltare socială-

### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

- să distingă comportamentele pozitive față de cele negative;
- să identifice un comportament negativ și să propună modalități de corectare a acestuia;

**MATERIALE:** jetoane cu comportamente pozitive/negative; palete cu fețe vesele/triste;

### PROCEDURA DE LUCRU:

Se vor împărți copiilor jetoane care ilustrează comportamente pozitive sau negative.

Fiecare copil își va prezenta jetonul, comentând situația în cauză.

Pentru o mai bună fixare a comportamentelor, se vor folosi palete de culoare roșie, acestea reprezentând aspectul pozitiv (fața veselă) și palete galbene cu aspectul negativ (fața tristă).

Se vor citi situații, copiii având sarcina să ridice paleta corespunzătoare comportamentului.

### IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:

- Stimulează interesul copiilor în identificarea și conștientizarea comportamentelor;
- Se dezvoltă abilitatea copiilor de a relaționa;

**TEMA 10 : “POVESTEA PEȘTIȘORULUI CURCUBEU”**

-dezvoltare socială-

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să conștientizeze importanța unei prietenii și a menținerii acesteia;
- să recunoască la ceilalți comportamente prietenoase;

**MATERIALE:** poveste (Anexa 6), peștișori în contur;

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Pentru stimularea atenției copiilor, se va da citire textului poveștii.

Se vor purta discuții pe marginea textului.

Se vor reliefa, împreună cu copiii, comportamentele personajelor.

Pentru a sublinia importanța menținerii unei prietenii, fiecare copil va avea de colorat câte un peștișor, iar împreună vom stabili ce trebuie să facem pentru a menține o prietenie.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Permite copiilor conștientizarea menținerii unei relații de prietenie;
- Facilitează interrelaționarea;

## TEMA 11 : “GREȘELILE RECUNOSCUTE SUNT PE JUMĂTATE IERTATE”

-dezvoltare socială-

### OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

- să înțeleagă faptul că orice comportament are anumite consecințe;
- să achiziționeze strategii pentru rezolvarea adecvată a unor situații problemă;

**MATERIALE:** scenarii (Anexa 7), păpuși;

### PROCEDURA DE LUCRU:

Pentru această activitate se vor utiliza două păpuși cu ajutorul cărora se vor interpreta scenariile avute la dispoziție.

După fiecare scenariu se va identifica împreună cu copiii soluția adecvată.

Se va proceda la fel și cu celelalte situații.

Împreună cu copiii se vor da exemple de alte situații asemănătoare, de data aceasta ei având sarcina de a le interpreta și de a evidenția modul ideal de comportament.

### IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:

- Ajută copiii să achiziționeze strategii adaptative de rezolvare de probleme;
- Permite acestora să rezolve conflictele în mod adecvat;
- Facilitează stabilirea și menținerea relațiilor de prietenie;

**TEMA 12 : “ARICIUL NEGLIJENT”**

-dezvoltare socială-

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice comportamente și situații de neacceptat;
- să contribuie, cu soluții proprii, la evidențierea comportamentelor pozitive;

**MATERIALE:** text (Anexa 8), mere, arici de pluș.**PROCEDURA DE LUCRU:**

Atenția copiilor va fi captată prin introducerea în scenă a ariciului de pluș care are un coș cu mere.

Acesta își va spune povestea, copiii având sarcina de a identifica greșeala acestuia și de a găsi modul corect cu care ariciul trebuia să procedeze pentru a remedia problema.

La final se va sublinia faptul că minciuna are picioare scurte, copiii având ca și sarcină să coloreze în contur un arici, recompensa constând în primirea unui măr din coșul ariciului, care își cere scuze pentru că a mințit.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Ajută copiii să conștientizeze faptul că minciuna nu constituie o soluție a unei probleme.
- Oferă posibilitatea copiilor de a veni cu alternative în rezolvarea problemelor;

**TEMA 13 : “TELEFONUL FĂRĂ FIR”**

-dezvoltare socială-

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să-și adapteze comportamentul la anumite cerințe;
- să relaționeze cu colegii, manifestând o ascultare activă;

**MATERIALE:** pernuțe de stat;

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Copiii vor sta pe pernuțe în formă de cerc.

Jocul pleacă de la educatoare, care va șopti un cuvânt copilului aflat în dreapta ei, acesta având sarcina de a-l șopti mai departe, până ajunge pe la fiecare copil, ultimul având rolul de a-l rosti cu voce tare.

Pentru a complica puțin jocul se va cere copiilor să se gândească la câte un cuvânt pe care să-l transmită mai departe.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Permite vizualizarea modului de cooperare dintre copii;
- Ajută la corectarea unor comportamente inadecvate;

**TEMA 14 : “CINE SUNT EU?”**

-dezvoltare socială-

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să se cunoască pe sine, acceptându-și calitățile și defectele;
- să realizeze că fiecare avem un scop și rol în societate;

**MATERIALE:** prezentare power point.

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Această activitate reprezintă o evaluare sumativă asupra activităților abordate în acest semestru.

Cu ajutorul unor slide-uri prezentate în power point, vom realiza o activitate de cunoaștere și intercunoaștere, copiii având sarcina de a răspunde la întrebările de pe slide-uri.

La final aceștia vor avea ca sarcină să își deseneze chipul.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- Oferă copiilor posibilitatea de a se cunoaște mai bine;
- Ajută în relaționarea cu ceilalți și exprimare personală;

## ***SEMESTRUL AL II-LEA-DEZVOLTAREA EMOȚIONALĂ***

### ***TEMA 1 : “HARTA EMOȚIILOR”***

*-dezvoltare emoțională-*

#### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice emoții precum:bucurie, furie, tristețe, teamă, etc;
- să exprime corect emoția observată;
- să eticheteze corect emoțiile prezentate;

**MATERIALE:** emoticoane cu emoții, text lacunar (situații)- Anexa 1;

#### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Activitatea va debuta cu prezentarea emoticoanelor, copiii având sarcina de a recunoaște stările prezentate și de a le exersa.

Pe un suport de hârtie vor fi scrise situațiile care reliefează stările reprezentate de emoticoane, iar copiii va trebui să ghicească starea din fiecare situație, Aceasta se va complete pe spațiile libere.

Pentru fixare se va utiliza o fișă de lucru în care copiii vor trasa săgeți, realizând astfel corespondența între imagine și emoticon. Utilizând culorile preferate, aceștia vor colora emoticoanele.

#### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Ajută copiii să identifice corect emoțiile și etichetele verbale corespunzătoare;
- ❖ Oferă copiilor posibilitatea de a achiziționa prerechizitele necesare conștientizării anumitor stări emoționale;
- ❖ Permite dobândirea unor strategii adecvate de reglare emoțională;



## **TEMA 2: “CUTIA FERMECATĂ CU EMOȚII”**

*-dezvoltare emoțională-*

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice și să asocieze emoțiile întâlnite în diferite situații;
- să facă legătura între expresiile emoționale și etichetele verbale;

**MATERIALE:** 2 cutii de carton, emoticoane cu diverse fețe;

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va capta atenția copiilor prin introducerea în activitate a celor două cutii. Una dintre ele va conține cartonașe cu emoticoane pozitive, iar cea de-a doua cartonașe cu emoticoane negative.

Câte un copil va veni și va extrage, din ce cutie vrea el, un cartonaș, va denumi emoția și va da exemplu de un moment în care s-a simțit așa.

La fel se va proceda și cu celelalte cartonașe până se vor epuiza toate.

Pentru fixare se va utiliza un jocul “De-a mima”, copiii având sarcina de a mima o stare, iar colegii să ghicească despre ce stare este vorba.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Ajută copilul să identifice corect emoțiile în diverse situații;
- ❖ Copiii încep să se familiarizeze cu contextual de apariție al emoțiilor, ceea ce permite înțelegerea trăirilor emoționale.

**TEMA 3: “CUM TE-AI SIMȚI DACĂ...?”***-dezvoltare emoțională-***OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să asocieze anumite situații cu anumite reacții emoționale;
- să înțeleagă faptul că două persoane pot reacționa diferit la o anumită situație;
- să identifice consecințele anumitor reacții emoționale;

**MATERIALE:** prezentare power point cu situații ( Anexa 2).**PROCEDURA DE LUCRU:**

Pentru această activitate se va utiliza un material în format power point care prezintă anumite situații, acestea fiind însoțite și de imagini.

Va fi citită fiecare situație în parte, copiii fiind puși în postura de a spune cum s-ar simți ei în această situație, dar mai ales cum ar reacționa dacă ar trăi o astfel de experiență.

De-asemena aceștia vor fi încurajați să spună care ar putea fi consecințele unor astfel de trăiri emoționale.

La final vor avea de rezolvat o fișă de lucru.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Permite copiilor să achiziționeze etichetele verbale ale emoțiilor;
- ❖ Îi ajută să înțeleagă faptul că pot exista mai multe perspective asupra aceleiași situații, lucru care facilitează dezvoltarea abilităților de rezolvare de problem

**TEMA 4: “PUZZLE-UL CU EMOȚII”***-dezvoltare emoțională-*

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

-să identifice emoțiile în funcție de anumite indicii non-verbale;

-să rezolve corect puzzle-urile puse la dispoziție și să de-a exemple de momente când s-au simțit așa;

**MATERIALE:** jetoane cu diferite emoții, plicuri cu puzzle-uri cu diferite emoții.

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Într-un săculeț vor fi plasate mai multe jetoane cu imagini care reprezintă anumite stări emoționale.

Câte un copil va veni și va extrage din săculeț un jeton și fără a-l arăta colegilor, va încerca să imite acea stare, iar ceilalți vor ghici starea. Se va continua până vor fi epuizate toate jetoanele.

Suplimentar, copiii vor da exemple de situații în care au avut astfel de trăiri.

Se vor împărți copiii în două echipe, fiecare primind câte trei plicuri, sarcina fiind aceea de a rezolva corect puzzle-ul

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Ajută copiii să recunoască anumite stări și trăiri emoționale;
- ❖ Oferă posibilitatea copiilor de a se manifesta liber, înțelegând consecințele unor manifestări emoționale.

### **TEMA 5: “POVESTEA BROSCUȚEI ȚESTOASE”**

*-dezvoltare emoțională-*

#### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să se familiarizeze cu personajul principal din poveste;
- să eticheteze corect reacțiile emoționale ale personajelor;
- să facă diferența între reacțiile emoționale adecvate și cele inadecvate;

**MATERIALE:** desen cu broscuța țestoasă, povestea (Anexa 3), fișa cu tehnica broscuței țestoase, bilețele;

#### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va prezenta desenul cu broscuța țestoasă, cerându-le copiilor să o deseneze așa cum consideră ei. Se vor analiza lucrările, purtându-se totodată discuții despre broasca țestoasă, în general, despre mediul ei de viață, etc.

În continuare se va da citire poveștii, iar la final se va analiza atitudinea acesteia, dar și a celorlalte personaje din poveste. Se va încerca sublinierea comportamentelor negative, copiii fiind încurajați în a veni cu soluții pozitive.

Evaluarea activității se va realiza prin intermediul unor bilețele care conțin diverse situații, copiii fiind puși în postura de a-și exprima propria părere despre modul în care ar reacționa la acele situații.

Se va efectua tehnica broscuței țestoase, iar la final aceștia vor fi recompensați pentru munca lor.

#### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Îi ajută pe copii să învețe să stabilească și să mențină relații de prietenie cu ceilalți copii;

- ❖ Permite identificarea unor reacții emoționale alternative, care vor facilita achiziționarea strategiilor de reglare emoțională;

### **TEMA 6: “SUNT VESEL/TRIST CÂND...”**

*-dezvoltare emoțională-*

#### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice propriile emoții în diverse situații;
- să asocieze o etichetă verbal expresiei emoționale din desen;

**MATERIALE:** coli albe, creioane colorate, emoticoane.

#### **PROCEDURA DE LUCRU:**

Copiii li se vor împărți coli de hârtie și creioane colorate, cerându-li-se să deseneze cum se simt ei astăzi (se poate reprezenta doar fața). Se va permite folosirea culorilor preferate de copii.

După finalizarea desenelor, fiecare copil își va prezenta desenul, precizând starea în care acesta se simte.

În funcție de starea respectivă, copiii vor fi recompensați cu emoticonul corespunzător.

Se va sublinia ca trebuie să avem tot timpul o gândire pozitivă și că starea de bine/veselie ar trebui să ne caracterizeze.

Se va fredona cântecul “Dacă vesel se trăiește”.

#### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Ajută copiii să se exteriorizeze, conștientizând propriile trăiri emoționale.
- ❖ Oferă posibilitatea dobândirii unor strategii adecvate de reglare emoțională și ulterior de relaționare optimă cu ceilalți.

**TEMA 7: “OGLINDA FERMECATĂ”**

*-dezvoltare emoțională-*

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să mimeze emoții precum: bucurie, teamă, tristețe, furie, surprindere, etc;
- să învețe să asocieze corect eticheta verbal cu exprimarea facială a emoției respective;

**MATERIALE:** oglindă, emoticoane cu diverse stări;

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va introduce în activitate elementul surpriză și anume oglinda.

Lângă aceasta va fi plasat un coș care va conține emoticoane cu diferite stări.

Câte un copil va veni și cu ochii închiși va alege un emoticon. Deschizându-și ochii va denumi starea respectivă și va da exemplu de un moment în care s-a simțit așa.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Copiii pot exersa exprimarea facială a anumitor emoții;
- ❖ Dezvoltând această abilitate, copiii vor învăța să interacționeze eficient cu ceilalți copii, implicit cu adulții;

**TEMA 8: “EMOȚIILE CELORLALȚI”**

*-dezvoltare emoțională-*

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să învețe să identifice trăirile emoționale ale celorlalți;
- să propună modalități de a-și manifesta empatia;
- să exerseze manifestarea empatiei;

**MATERIALE:** exemple de situații (Anexa 4), jucărie de pluș.

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va citi, pe rând, fiecare situație din anexă.

Copiilor li se va cere părerea despre cum cred ei că se simte cealaltă persoană, dar mai ales cum s-ar simți ei dacă ar fi puși în aceeași situație.

Cu ajutorul jucăriei de pluș (în cazul de față un ursuleț, dar poate fi orice jucărie), voi cere copiilor să arate cum s-ar comporta, concret...”Ce faci în această situație?”.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Permite dezvoltarea unor abilități de reglare emoțională;
- ❖ Ajută copiii să achiziționeze comportamentele necesare relaționării cu ceilalți;

**TEMA 9: “CUM MĂ SIMT AZI?”**

*-dezvoltare emoțională-*

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să conștientizeze propriile emoții trăite;
- să asocieze etichete verbale expresiilor emoționale;

**MATERIALE:** emoticoane;

**PROCEDURA DE LUCRU:**

La această activitate se vor folosi emoticoane pe format A4, reprezentând diferite stări, dar a căror față va fi decupată.

Se va cere copiilor să se gândească la starea în care se simt în această, zi motivând-o. Pe măsura trăirii fiecăruia, se va completa fața corespunzătoare emoticonului, copilul având totodată sarcina de a reprezenta stare ape propria față.

Toate emoticoanele vor fi expuse, realizându-se turul galeriei, fiecare recunoscându-și starea din ziua respectivă.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Ajută la cunoașterea personală;
- ❖ Permite achiziția strategiilor de reglare emoțională;



## **TEMA 10: “DETECTIVUL DE EMOȚII”**

*-dezvoltare emoțională-*

### **OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să identifice reacțiile emoționale proprii și ale celorlalți;
- să eticheteze corect anumite reacții de natură emoțională;

**MATERIALE:** jetoane cu personaje din povești;

### **PROCEDURA DE LUCRU:**

La această activitate se vor utiliza jetoane cu personaje din diverse povești învățate.

Sarcina copiilor va fi aceea de a denumi personajele, de a spune din ce poveste fac parte și de a spune ce fel de personaj este. În funcție de comportamentul fiecărui personaj, acestea vor fi grupate în personaje pozitive, respectiv negative.

De-asemena în funcție de jetonul ales se va cere copiilor să se transpună în pielea personajului respectiv și să spună cum ar fi procedat ei, cum s-ar simți în aceea postură, situație.

### **IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Ajută la recunoașterea emoțiilor celorlalți, facilitând adoptarea unor strategii de reglare emoțională potrivite situației, precum și exprimarea empatiei;

**TEMA 11: “IEDUL CU TREI CAPRE”***-dezvoltare emoțională-***OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să conștientizeze rolul persoanelor din viața fiecăruia;
- să asimileze conținutul poveștii și morala acesteia;

**MATERIALE:** vizionare DVD, costume pentru personaje, planșetă;**PROCEDURA DE LUCRU:**

Se va capta atenția copiilor prin prezentarea ieduțului (planșetă), care a venit să ne prezinte întâmplarea lui, atenționându-ne că și noi putem păți la fel dacă ne comportăm asemenea lui.

Se va expune conținutul poveștii pe calculator.

Pentru a verifica însușirea firului poveștii se va completa un chestionar de evaluare.

Încheierea activității se va face printr-un joc de rol, folosind costumația adecvată.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Contribuie la conștientizarea comportamentelor dăunătoare atât propriei persoane cât și celor din jur;
- ❖ Ajută copiii să-și regleze în mod pozitiv emoțiile;

**TEMA 12 : “COPACUL EMOȚIILOR”***-dezvoltare emoțională-***OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să își exprime liber trăirile și stările emoționale;
- să contribuie personal la realizarea copacului;

**MATERIALE:** copac pictat, acuarele;

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Această activitate va fi una de cunoaștere și intercunoaștere personală.

Pentru aceasta se va folosi un copac, care în prealabil a fost pictat, dar a cărui crengi sunt goale.

Se va explica copiilor că vor avea ca sarcină să “împodobească” copăcelul.

Pentru acesta, fiecare copil va primi o coală de hârtie și cu ajutorul unui creion grafic își va face conturul proprie mânuțe, iar mai apoi, cu ajutorul acuarelelor, folosind culorile preferate, va picta mânuța, folosindu-se de un deget cu ajutorul căruia va face puncte pe mânuță.

La final se vor utiliza marcăre, copiii desenând pe mânuță, fața specifică emoției din acel moment( bucurie, tristețe, furie, surprindere, frică).

Se va decora copacul cu mânuțele personale.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Permite copiilor capacitatea de a se exterioriza(culorile reprezentând o cale de comunicare a emoțiilor);
- ❖ Aceștia își dezvoltă vocabularul emoțiilor;

***TEMA 13: “VULPOIUL NE ÎNVAȚĂ SĂ FIM POZITIVI”***

*-dezvoltare emoțională-*

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să învețe să identifice aspectele pozitive din viața de zi cu zi;

-să conștientizeze aspectele negative, înlocuindu-le cu cele pozitive;

**MATERIALE:** scenario (Anexa 5), vulpe de pluș.

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Scenariile vor fi scrise pe bilețele, primul bilețel fiind extras de educatoare care va avea sarcina de a exemplifica, cu ajutorul păpușii situația și de a prezenta variant pozitivă, aceasta înlocuind-o pe cea negativă.

La fel se va proceda și cu celelalte bilețele, acestea fiind extrase de câte un copil, care va încerca să schimbe situația, folosind maniera pozitivă, aceasta fiind cea mai potrivită.

Pentru o mai bună colaborare și însușire a obiectivelor se va utiliza plușul cu ajutorul căruia se va menține trează atenția copiilor.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Îi ajută pe copii să învețe să își controleze furia;
- ❖ Permite achiziții de comportamente necesare relaționării cu ceilalți copii în diverse situații;

***TEMA 14: “MÂNUȘELE COLORATE”***

*-dezvoltare emoțională-*

**OBIECTIVE OPERAȚIONALE:**

- să accepte emoțiile celorlalți în diverse situații;
- să exerseze manifestarea empatiei;

**MATERIALE:** fișe cu conturul mânușelor, creioane colorate, eșarfe;

**PROCEDURA DE LUCRU:**

Această activitate va fi mai degrabă una distractivă. Copiilor li se vor împărți fișe care au desenată o mânăuță. Fiecare copil își va alege un partener de lucru, constituindu-se astfel echipe de câte doi.

Copiii vor fi rugați să înceapă să coloreze mânăuța, folosind culoarea preferată. Se va opri munca copiilor, care va trebui să facă schimb de lucrare, fiecare cu partenerul/partenera său/sa.

Aceștia vor fi legați la ochi și rugați ca utilizând culoarea preferată să finalizeze munca colegului/colagei.

La final se vor da jos eșarfele și fiecare copil va intra în posesia propriei lucrări. Se vor analiza lucrările, urmărindu-se starea fiecăruia și modul în care reacționează la văzul lucrărilor.

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII:**

- ❖ Oferă posibilitatea copiilor de a se cunoaște și de a observa modul în care aceștia reacționează în momentul în care li se intervine în efectuarea sarcinii.

Toate aceste scenarii au fost gândite și aplicate astfel încât, preșcolarii să reușească să-și modeleze comportamentul, să conștientizeze propriile greșeli, să respecte regulile, să înțeleagă propriile emoții, dar și a celorlalți, să-și gestioneze momentele de furie și revoltă astfel încât să nu-i afecteze pe cei din jur. Am fost plăcut surprinsă când am văzut reacții pozitive din partea copiilor, semn că activitățile alese au fost îndrăgite. Poveștile cu conținut social, dar mai ales cele cu conținut emoțional, au reușit să-i sensibilizeze pe cei mici, și acest lucru s-a putut citi pe fața lor. Reacțiile lor au fost dintre cele mai diferite, aspect care m-a făcut să înțeleg că obiectivele propuse de mine au fost atinse. Și jocurile au fost apreciate de ei pentru că „au fost altfel decât cele pe care le facem la alte activități”, acestea au fost cuvintele lor. Sarcinile pe care le-au avut de rezolvat s-au dovedit a fi apreciate și utile în același timp.

Făcând o scurtă trecere în revistă asupra etapei experimentale, pot să afirm cu sinceritate că temele abordate au reușit, prin conținutul lor, să-i stimuleze pe copii și să-i motiveze în a-și remedia comportamentul, atât cel social, dar mai ales cel emoțional.

### **I.7.3. ETAPA POST-EXPERIMENTALĂ (POSTTEST)**

La sfârșitul experimentului, respectiv luna mai 2017, după ce eșantionul experimental a participat la un program de lucru în care am desfășurat diverse activități pentru demonstrarea importanței desfășurării opționalului de dezvoltare socio-emoțională, preșcolarii au fost supuși unui test de evaluare finală, identic pentru ambele eșantioane (și cel de control).

În etapa post-experimentală s-a făcut evaluarea finală cu respectarea obiectivelor și comportamentelor urmărite în Curriculum pentru Învățământul preșcolar. Comportamentele urmărite au fost similare celor de la testul inițial.

În urma interpretării rezultatelor obținute, a analizei comparative a rezultatelor, se va putea observa în ce măsură s-a realizat progresul în ceea ce privește dezvoltarea socio-emoțională.

Rezultatele obținute s-au folosit la testarea ipotezei de cercetare prin:

- efectuarea de comparații între rezultatele obținute la evaluarea inițială și evaluarea finală la grupul experimental și de control;
- efectuarea unei comparații între achizițiile dobândite;
- analiza și autoanaliza procesului didactic din perioada experimentului formativ;

### **EVALUAREA FINALĂ**

Având în vedere faptul că evaluarea finală reprezintă o viziune largă în ceea ce privește achiziția de cunoștințe și comportamente pe parcursul unui an școlar, mi-am permis să fac o

evaluare de ansamblu asupra acestor aspecte, lucru care a vizat ambele grupe la care am aplicat un **chestionar de evaluare**.

Mi-am permis aplicarea lui la ambele grupe, ținând cont de faptul că, deși grupa de control a desfășurat un opțional diferit față de ce a desfășurat grupa experimentală, totuși nivelul de progrese poate observa și din celelalte activități desfășurate la grădiniță (și mă refer aici la Domeniul Om Societate care are un aport deosebit în dezvoltarea comportamentului, dar și celelalte domenii).

Țin să precizez faptul că în aplicarea acestui chestionar am ținut cont atât de rezultatele obținute la evaluarea inițială, dar mai ales de comportamentul manifestat în urma realizării etapei experimentale, monitorizarea și observația făcându-mă să utilizez un astfel de chestionar, relevant pentru activitățile desfășurate până în acest moment.

În vederea aplicării acestuia, am utilizat, la fel ca și la etapa pre-experimentală, probe de verificare a achizițiilor sociale și emoționale. Acestea au avut un grad puțin mai ridicat de dificultate, având în vedere faptul că pe parcursul anului s-au putut realiza niște achiziții semnificative din toate punctele de vedere.

### **PROBA 1:”Arată ce simți!”**

**Competența generală:** dezvoltare emoțională

**Competența specifică:** Dezvoltarea autocontrolului și a expresivității emoționale.

**Indicatori:**

- Recunoașterea și exprimarea adecvată a unei varietăți de emoții;
- Reglarea unor trăiri emoționale;

**Procedura de lucru:**

Se va desfășura sub forma unui joc, unde copiii vor avea rolul de iepurași, iar educatoarea va fi Zâna acestora. Aceasta va avea un scenariu pe care copiii vor trebui să-l joace (mergem în pădure, unul după altul; se aud zgomote; oare e lupul?; v-ați speriat?; cum vă simțiți?; sunteți fericiți?; uite un fluturaș; alergăm după el; cum vă simțiți?; etc).

Copiii vor fi încurajați să-și folosească expresia feței, mișcările corpului, onomatopee pentru a-și manifesta emoțiile.

### **PROBA 2:”Scaunul adevărului”**

**Competența generală:** dezvoltare emoțională

**Competența specifică:** Dezvoltarea conceptului de sine și a expresivității emoționale.

**Indicatori:**

- Are o imagine pozitivă despre sine;
- Își exprimă emoțiile și comportamentul în funcție de context;

**Procedura de lucru:**

Se va utiliza un scaun (scaunul adevărului). Pentru început, jocul va porni de la educatoare care se va așeza pe scaun, copiii având sarcina să-i pună cât mai multe întrebări (cele mai bune întrebări și cele mai inedite vor fi aplaudate.

Pe rând, vor ocupa loc pe scaun, copiii, care vor primi întrebări din parte colegilor, a educatoarei. După ce fiecare copil se va așeza pe scaunul adevărului, pentru a complica puțin jocul, educatoarele va cere copiilor să se gândească la o întâmplare din viața lor care i-a marcat și pe care o țin minte. Se va identifica emoția trăită în acel moment.

**Observații:** Copiii vor fi încurajați să-și exprime emoțiile, vor fi apreciați și aplaudați.

### **Proba 3:”Știm să fim prieteni”**

**Competența generală:** dezvoltare socială

**Competența specifică:** Dezvoltarea comportamentului prosocial;

**Indicatori:**



- Verificarea comportamentului în relația cu colegii;
- Reglarea unor deviații comportamentale prin negociere, responsabilizare;

***Procedura de lucru:***

Copiii vor asculta o poveste cu început dat („Puișorii și bobul de grâu”), din care vor afla că doi puiuți au ajuns să se certe foarte tare pentru un bob de grâu găsit. Cearta lor a fost auzită de cloșcă care a venit într-un suflet, dar când a ajuns la ei, surpriză, puiuții nu se mai certau.... Se va cere copiilor să spună cum s-a rezolvat cearta, fără ca puii să ceară ajutorul cuiva?

***Obsevații:*** Se vor antrena copiii într-o conversație, verificându-se astfel părerea despre certuri, conflicte și cum pot fi acestea evitate fără a folosi blamări și etichetări.

***Chestionar de evaluare***

***ABILITĂȚI SOCIALE***

1. Inițiază și menține o conversație.

DA NU

2. Împarte obiecte cu colegii de la grupă din proprie inițiativă.

DA NU

3. Oferă și primește complimente.

DA NU

4. Aplanează conflicte în mod eficient fără ajutor din partea adultului.

DA NU

5. Cooperează cu ceilalți în sarcini comune, cu suport din partea adultului.

DA NU

6. Ascultă activ.

DA NU

7. Oferă și cere ajutorul atunci când este nevoie.

DA NU

8. Respectă regulile aferente unei situații fără ajutor din partea adultului.

DA NU

**ABILITĂȚI EMOȚIONALE**

9.Utilizează cuvinte și expresii care denumesc stări emoționale.

DA NU

10.Exprimă emoțiile folosind cuvinte specifice și nu termeni de” bine și rău”

DA NU

11.Numește emoțiile trăite de el sau de alte persoane în contexte specifice.

DA NU

12.Răspunde la întrebările: cum te simți, cum te-ai simțit; ce-ai simțit când ți s-a întâmplat...?

DA NU

13.Se simte vinovat pentru comportamentele necorespunzătoare.

DA NU

14.Își cere scuze pentru greșeli.

DA NU

15.Denumeste emoțiile trăite de o alta persoană, după expresiile faciale.

DA NU

**ITEMI:**

***Peste 12 de DA –calificativ FB***

***Între 8-11 de DA-calificativ B***

***Între 5-7 de DA-calificativ S***

***Sub 5 de DA-calificativ I***

Rezultatele finale au ținut cont de achizițiile pe care preșcolarii le-au putut obține prin acumulare a cât mai mulți de DA.

*Tabel nr.1*

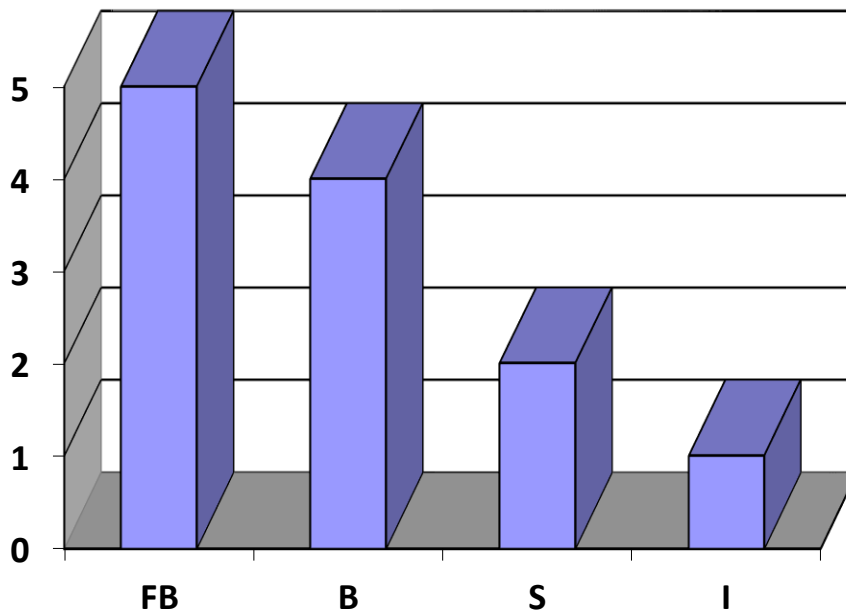
<b>CALIFICATIVE</b>			
<b>FB</b>	<b>B</b>	<b>S</b>	<b>I</b>
Peste 12 de DA	8-11de DA	5-7 de DA	Sub 5 de DA

În urma aplicării evaluării finale am obținut următoarele rezultate:

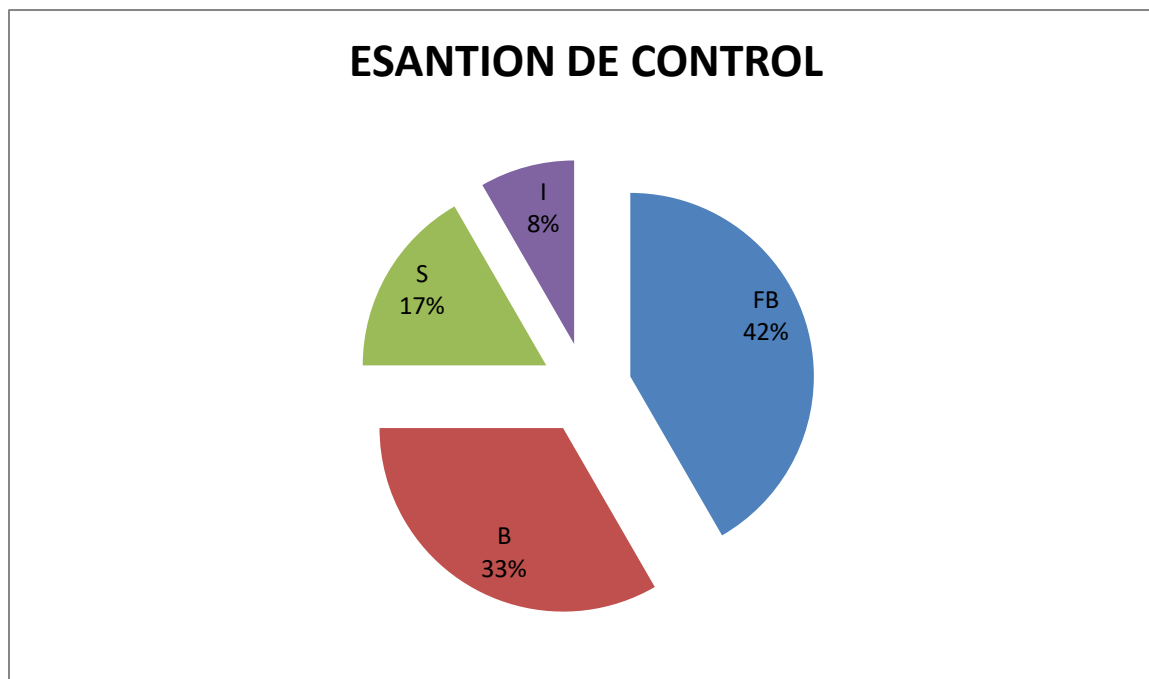
*Tabel nr.2*

<b>EȘANTION DE CONTROL</b>				
<b>CALIFICATIV</b>	<b>FB</b>	<b>B</b>	<b>S</b>	<b>I</b>
<b>NR. DE COPII</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>1</b>

*Fig.nr.1.Histograma Eșantion de Control(EC)*



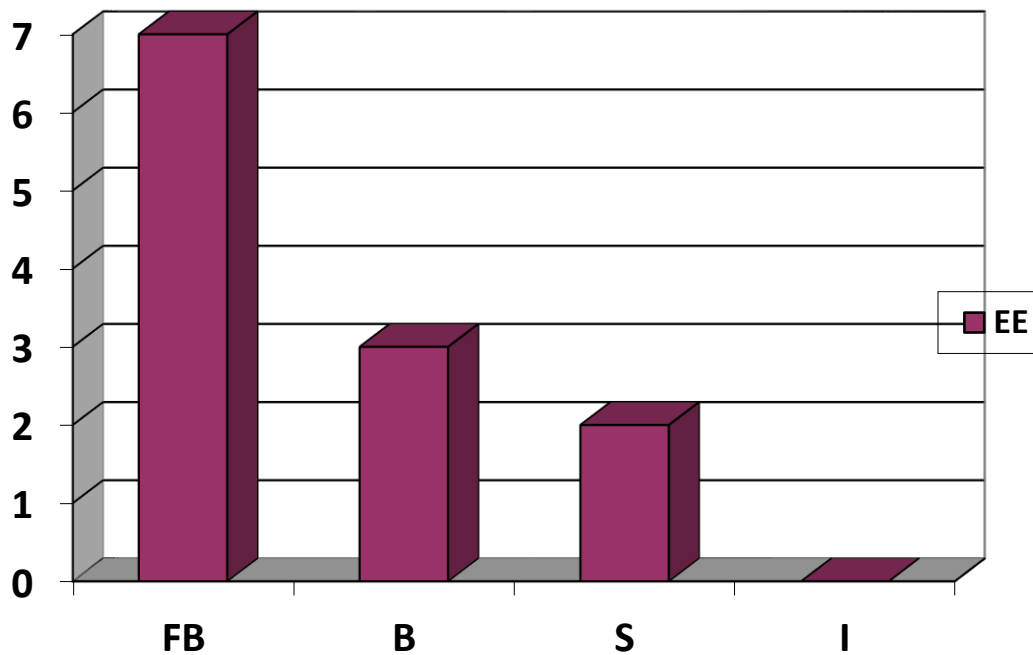
*Fig.nr.2:Diagrama areolară a eșantionului de control privind evaluarea finală*



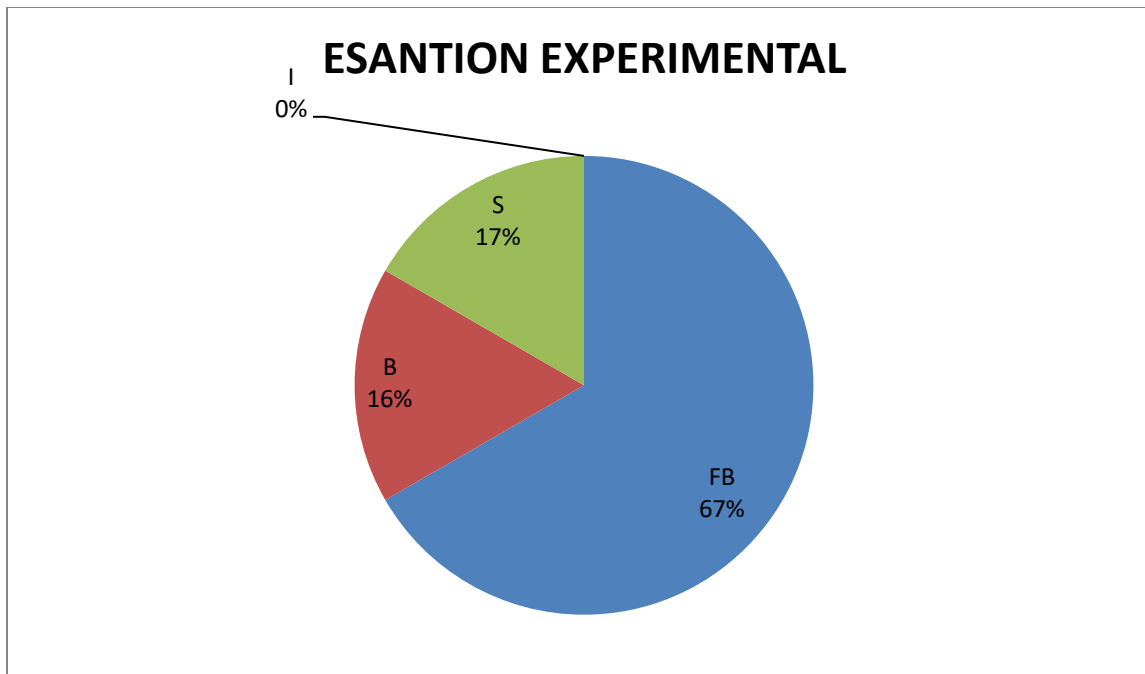
*Tabel nr.3*

EȘANTION EXPERIMENTAL				
CALIFICATIV	FB	B	S	I
NR. DE COPII	8	2	2	0

*Fig.nr.3.Histograma Eșantion Experimental(EE)*

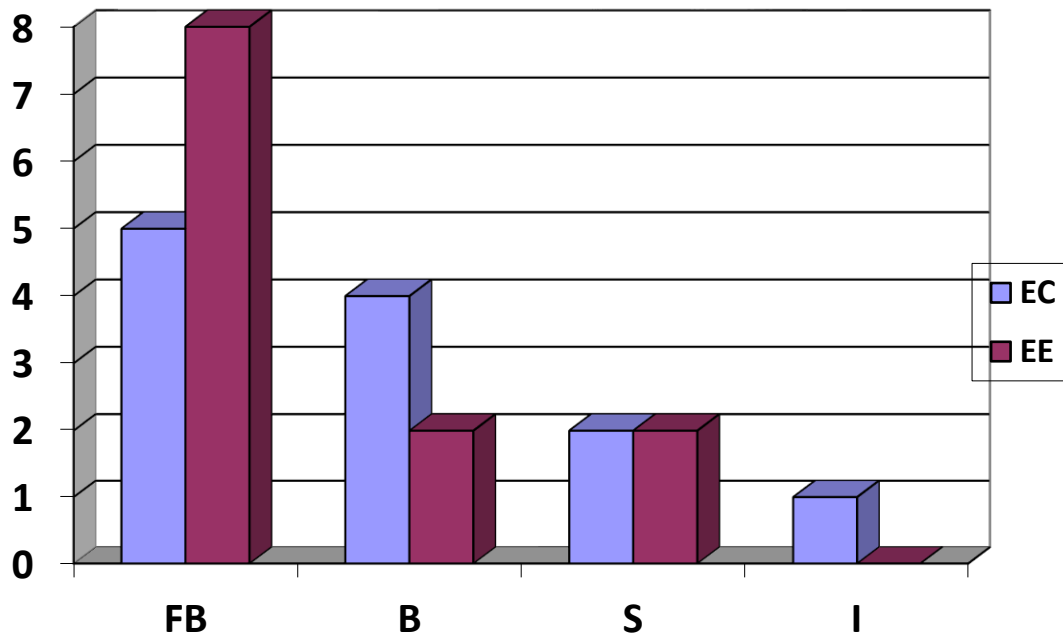


*Fig.nr.4:Diagrama areolară privind evaluarea finală a eșantionului experimental*



Rezultatele celor două eșantioane la evaluarea finală au fost introduse în histograma următoare:

*Fig.nr.5.Histograma Evaluare finală*



Așadar, vizualizând această histogramă se poate constata un real progres în privința Eșantionului Experimental, față de cel înregistrat de Eșantionul de Control. În același timp și la grupa de control s-au observat îmbunătățiri, dar nu chiar așa de evidente și semnificative. Observând aceste grafice se poate afirma că utilizarea poveștilor și jocurilor aplicate în cadrul programului opțional ”Știu să mă comport!”, determină conștientizarea stărilor emoționale și sociale pe care le trăiesc copiii în diferite situații de viață personală și colectivă. Prin urmare acest program a dat roade.

## II. ANALIZA, PRELUCRAREA ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR CERCETĂRII

În această etapă s-au analizat rezultatele evaluărilor inițiale și finale, urmărindu-se astfel evoluția grupei experimentale. Totodată, am comparat rezultatele finale ale celor două grupe implicate în cercetare, pentru a putea observa mai clar impactul produs de programul opțional de dezvoltare socio-emoțională asupra preșcolarilor din grupa experimentală.

În urma aplicării probelor de evaluare inițială am putut cunoaște nivelul de dezvoltare a competențelor socio-emoționale, în mod diferențiat și individualizat. Am putut să constat că, nu toți copiii reușesc să se adapteze cerințelor grupului, să respecte și să conștientizeze că fiecare grup are reguli ce trebuie respectate, să socializeze, să-și exprime emoțiile, trăirile, să înțeleagă emoțiile celor din jur, etc. Ba mai mult, s-a putut constata existența unor carențe comportamentale, acest lucru datorându-se și mediului familial.

În funcție de aceste rezultate a fost posibilă paralela între eșantionul experimental și cel de control, iar compararea rezultatelor ne-a permis prelucrarea și interpretarea datelor, precum și emiterea unor concluzii. Astfel, rezultatele cercetării au fost analizate, prelucrate, interpretate în scopul valorificării beneficiului introducerii în activitatea didactică a unui program opțional de dezvoltare socială și emoțională.

Prin activitățile și jocurile desfășurate cu preșcolarii din cadrul opționalului “Știu să mă comport!”, cât și prin activitatea de la grupa de control s-a urmărit atingerea obiectivelor stabilite la începutul cercetării.

Astfel analizând tabelele reiese că rezultatele pe grupe față de evaluarea inițială sunt mai ridicate acest lucru se datorează și faptului că, copii au trecut printr-o activitate de verificare și consolidare a cunoștințelor vizate prin itemi, iar rezultatele mult mai bune înregistrate la grupa experimentală se datorează eficienței jocurilor de dezvoltare a competențelor socio-emoționale din cadrul opționalului desfășurat la grupă.

Tabelele și histogramele de comparație scot în evidență dezvoltarea abilităților socio-emoționale a copiilor în urma aplicării setului de probe la evaluarea finală. Diferențele individuale s-au obținut prin totalul de comportamente acumulate la probele aplicate. Tabelele se pot interpreta pe orizontal, obținându-se date despre achizițiile copiilor în urma aplicării opționalului, dar și pe



vertical. În acest caz, se obțin date despre gradul în care a fost realizată fiecare probă la nivelul grupei. Progresele cele mai evidente au fost depistate la preșcolarii din grupul experimental. În urma aplicării acestei cercetări se poate constata o creștere semnificativă a valorii comportamentelor atinse la evaluarea finală la grupul experimental.

Făcând o comparație între rezultatele obținute de către preșcolarii grupei mijlocii din grupul experimental la toate probele aplicate în cele două faze (pre-experimentală și post-experimentală) se observă că numărul calificativelor de FB crește în faza finală, iar numărul celor de I, scade. Dacă analizăm performanțele din cele două etape (pretest și posttest), observăm că fiecare în parte a înregistrat o creștere a performanțelor. Această creștere a rezultatelor la grupul de control, care nu a fost expus la intervenția experimentală, putem să o punem pe seama maturizării subiecților participanți la cercetare, a achizițiilor dobândite pe parcursul anului participând la activitățile planificate conform programei.

Totuși cele două grupe, care au pornit de la niveluri similare de performanță la nivelul acestei variabile dependente, în faza de posttest se caracterizează prin apariția unei schimbări interesante. Modificările apărute ne permit să deducem că, subiecții care au parcurs programul opțional “Știu să mă comport!”, au reușit să-și formeze abilități comportamentale și emoționale, utile atât în cadrul grupului, dar care le vor fi folositoare și după finalizarea ciclului preșcolar și nu numai.

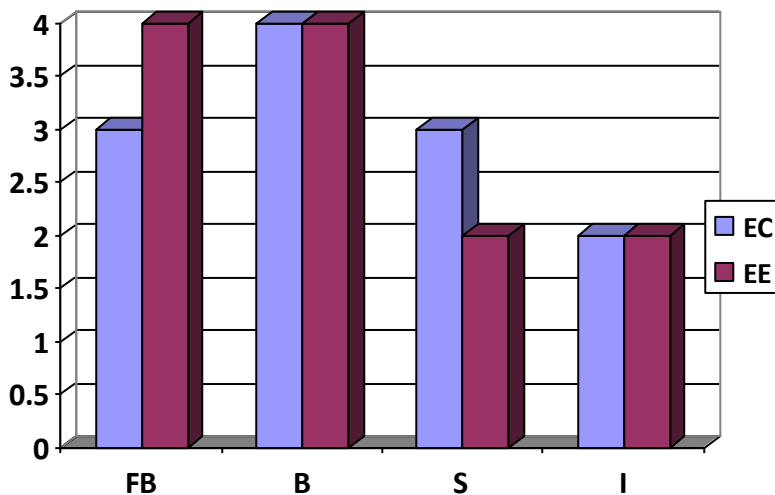
Rezultatele cercetării de față dovedesc rolul extrem de important al programelor cu teme socio-emoționale din grădiniță pentru dezvoltarea optimă a preșcolarilor. O analiză de ansamblu și detaliată a rezultatelor cercetării de față, atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, m-a condus la concluzia că, rezultatele obținute de eșantionul experimental sunt net superioare celor obținute de eșantionul de control.

## II.1. EFECTUAREA DE COMPARAȚII ÎNTRE REZULTATELE OBTINUTE LA EȘANTIONUL EXPERIMENTAL ȘI EȘANTIONUL DE CONTROL ÎN ETAPA PRE-EXPERIMENTALĂ ȘI POST-EXPERIMENTALĂ

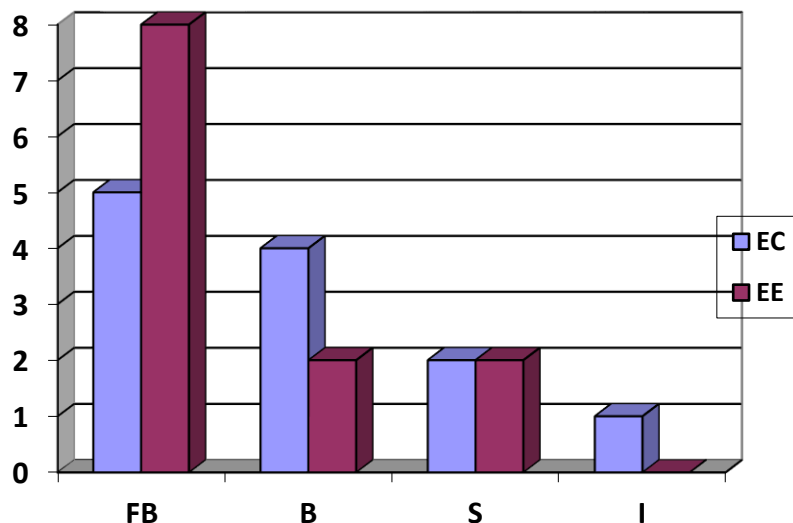
Analizând cu atenție rezultatele obținute de grupul experimental și grupul de control la evaluările finale, se poate observa o diferență semnificativă între rezultatele celor două grupuri, în favoarea grupei experimentale, la care s-a introdus variabila independentă și care a constat în aplicarea unui program opțional de dezvoltare socio-emoțională. Compararea procentajelor și evidențierea rezultatelor obținute în cercetare s-a făcut prin histogramele de comparație care urmează, iar prin interpretarea lor am căutat să găsec explicații și soluții de optimizare a stimulării creativității.

**Histograme redând comparații între rezultatele obținute între grupul experimental și grupul de control în etapele pre-experimentală și post-experimentală:**

*Fig nr.1:Etapa pre-experimentală:*

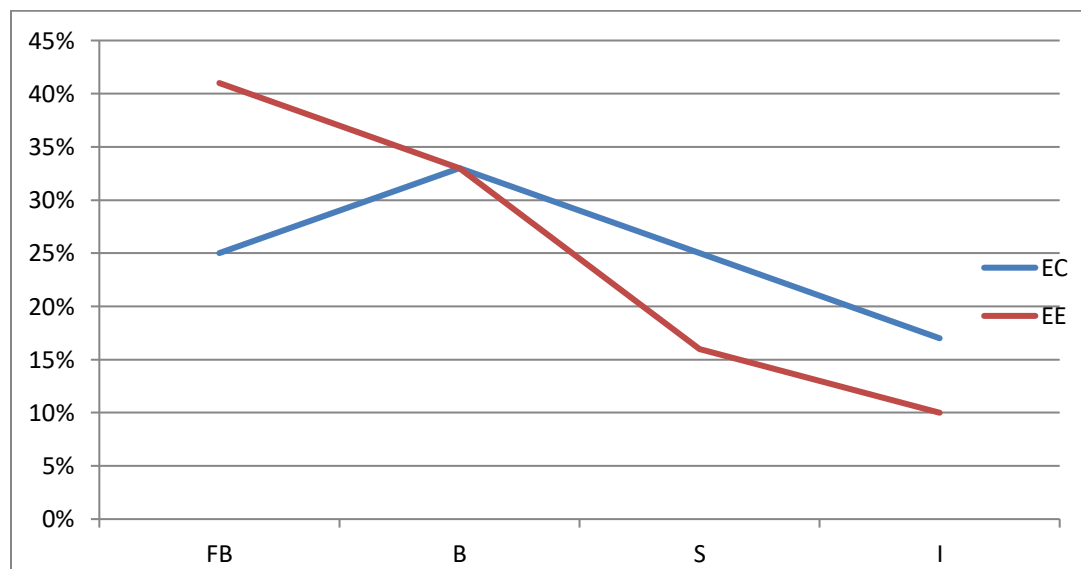


*Fig.nr.2:Etapa post-experimentală:*



Din cele două histograme reiese clar diferența între subiecți, acest lucru datorându-se eficienței programului opțional aplicat la grupul experimental.

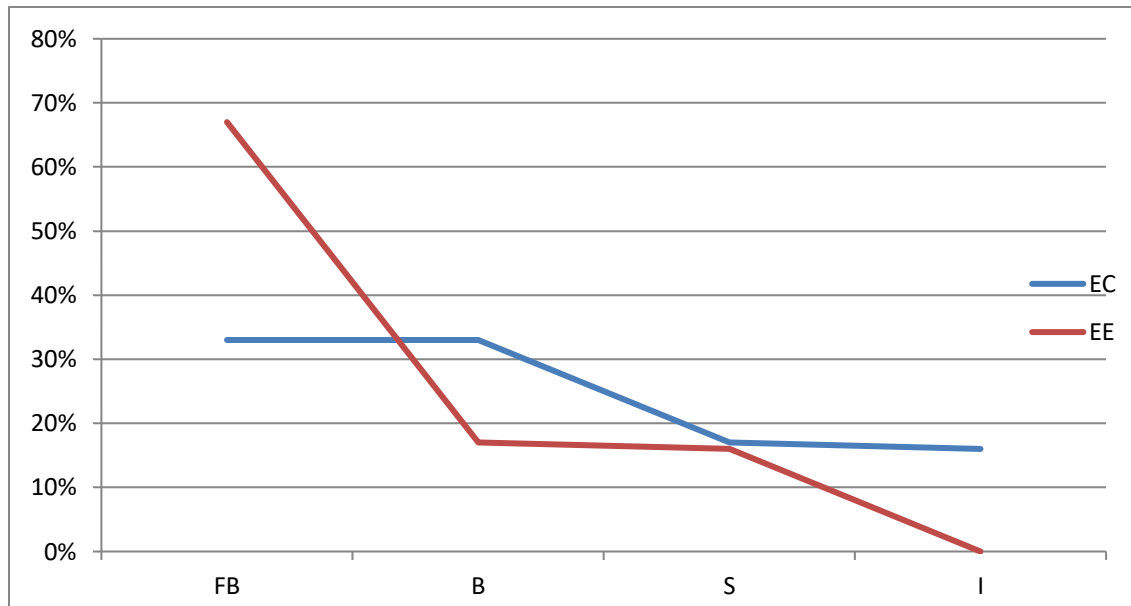
**Fig.nr.3: Rezultatele evaluării inițiale a celor două eșantioane în procente**



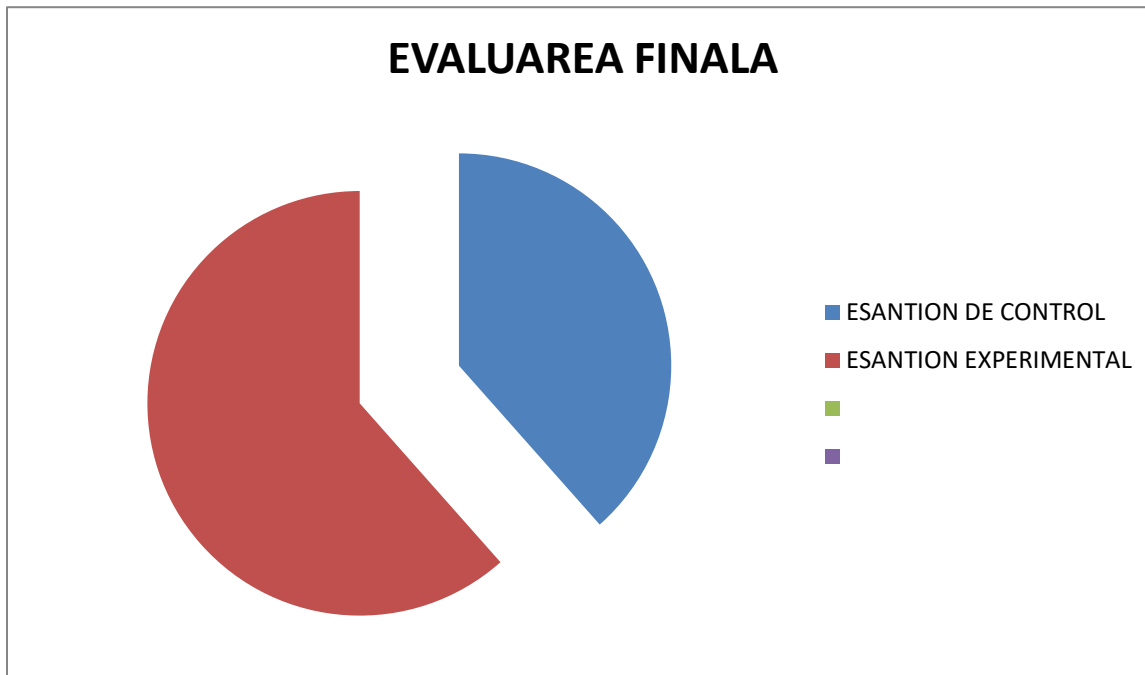
După cum se poate observa, în figura de mai sus, am evidențiat rezultatele celor două eșantioane obținute în urma efectuării evaluării inițiale. Se poate vedea că în urma acesteia, procentajul ambelor eșantioane participante la experiment se afla undeva între 30%-40% (calificativ FB); 33% (calificativ B); 25%-16% (calificativ S); 17%-10% (calificativ I). Astfel se poate observa ca eșantioanele au plecat de undeva de la același nivel, diferențele nefiind atât de majore, plusul fiind

acordat eșantionului experimental care a obținut un procentaj relativ mai mare față de cel de control.

**Fig nr.4: Rezultatele evaluării finale a celor două eșantioane în procentaje**



La fel ca în figura precedentă, și în cazul de față, am comparat rezultatele celor două eșantioane la evaluarea finală. După cum se poate observa, procentajele s-au înregistrat între 33%-67% (calificativ FB); 33%-16% (calificativ B); 17%-17% (calificativ S); 16%-0% (calificativ I). Astfel de pot vedea diferențe majore între cele două eșantioane, progresul cel mai mare fiind realizat de eșantionul experimental care a obținut un procent de aproape 70% calificativ FB, față de 40% cât a realizat la cea inițială. Și în privința celorlalte calificative, diferențele sunt evidente, semn că abordarea unui astfel de program opțional a dat roade.

*Fig.nr.5:Compararea rezultatelor la cele două grupe*

Așadar, din figurile de mai sus se poate observa rezultatul superior al eșantionului experimental în comparație cu cel al eșantionului de control, de unde deducem faptul că, folosirea programului opțional de dezvoltare socio-emoțională s-a dovedit a fi eficient în dezvoltarea comportamentului preșcolarilor, fapt ce ne permite să afirmăm că ipoteza noastră de cercetare se confirmă.

### III. CONCLUZII

În plan teoretic, cercetarea de față a permis identificarea și sistematizarea competențelor socio-emoționale, în realizarea acestora ținându-se cont de problemele actuale ale societății și ale generațiilor de copii. Astfel abordarea unui program opțional cu conținut social și emoțional contribuie la formarea comportamentelor pro-sociale și îi ajută în același timp pe copii să-și descopere propriile emoții, trăiri.

Această cercetare se înscrie în contextul preocupărilor pedagogice actuale și răspunde în același timp la nevoile impuse de Curriculum-ul preșcolar, dezvoltarea socială, respectiv cea emoțională fiind o necesitate, întrucât putem constata, din proprie experiență, că generațiile cu care lucrăm au acută nevoie de implementarea unor programe bazate pe astfel de teme, comportamentul lor fiind de cele mai multe ori cel care duce la alegerea lor.

Elementul de noutate pe care l-a evidențiat cercetarea aplicativă pe care am derulat-o este că, abilitățile socio-emoționale prin conținuturile și obiectivele urmărite sunt un mijloc important de stimulare și dezvoltare a comportamentului. Preșcolarii au un potențial deosebit la această vârstă și țin de cadrul didactic să-l descopere mai mult, să-l dezvolte sau să-l modeleze.

Știm de-asemenea că cerințele în ceea ce privește desfășurarea activităților la grădiniță sunt tot mai mari. Deși avem libertate în conceperea planificării, oricât ne-am strădui, nu putem să dezvoltăm toate aspectele. Opționalul este cel care ne poate oferi ajutor în acest sens, asta dacă reușim să îi convingem și pe părinți să îl aleagă. Obținând aprobarea lor, am putut concepe o planificare care face parte din programul „Știu să mă comport!”

În urma aplicării acestui program am putut trage următoarele concluzii:

- Asigurarea unor contexte structurate (utilizarea regulilor pentru ghidarea comportamentului copiilor într-o situație socială), oferirea unor oportunități de exersare a unor abilități sociale ( așteptarea rândului, rezolvarea conflictelor,

împărțirea jucăriilor) contribuie la îmbunătățirea abilităților sociale, implicit a comportamentului;

- Tratarea de către cadrul didactic a fiecărei situații de conflict la nivelul grupei ca pe o situație de învățare a abilităților de gestionare eficientă a abilităților de rezolvare de conflicte (exprimarea emoției în cuvinte, negocierea, compromisul) a condus la creșterea capacității de exprimare, înțelegere și autoreglare emoțională. Acest tip de intervenție a înlocuit abordarea tradițională în care copiii care au generat un anumit conflict erau certați sau pedepsiți;
- Utilizarea jocurilor și poveștilor terpeutice au reușit să stimuleze emoțiile preșcolarilor, implicându-i astfel și pe cei mai timizi în a-și expune punctul de vedere;
- A oferit posibilitatea copiilor să se integreze într-un grup și să socializeze, putându-și astfel cunoaște propriul potențial, dar și a celorlalți;

În lucrarea de față, am prezentat experimentele efectuate în vederea dezvoltării abilităților socio-emoționale a preșcolarilor prin intermediul activității opționale. Am relatat experiențe, modalități de a modela și dezvolta comportamentul social și emoțional al copiilor în activitatea pe care o desfășoară. Însă, mai întâi de toate, am avut nevoie să cunosc nivelul de la care pornim, în cazul acestei lucrări, acesta s-a putut observa în etapa pre-experimentală.

Prin această cercetare mi-am propus să utilizez cât mai multe activități bazate pe jocuri, povești și situații concrete care vizează dezvoltarea prosocială, respectarea de reguli, capacitatea de adaptare la cerințele unui grup, socializarea, înțelegere și reglarea emoțională.

La finalul experimentului pot concluziona că introducerea programului opțional bazat pe dezvoltarea socio-emoțională a preșcolarilor a dat roade, lucru dovedit de rezultatele obținute și de eșantionul de control a cărui rezultat, deși a înregistrat o creștere, nu s-a situat la același nivel cu cel al eșantionului experimental.

În urma interpretării rezultatelor obținute la aplicarea testului final la cele două eșantioane implicate în cercetare, se poate constata o diferență în ceea ce privește achiziția unui comportament adecvat din punct de vedere social, dar mai ales emoțional.

Prin intermediul acestei cercetări se poate concluziona că valoarea rezultatelor este într-o continuă creștere, începând cu etapa inițială până la cea finală. Rezultatele obținute confirmă nevoia de aplicare a principiilor educației socio-emoționale în activitatea didactică de zi cu zi,

valoarea și caracterul educativ având un impact major asupra practicii educaționale, dar și în pregătirea pentru viață a copiilor. Astfel valorificarea susținută, consecventă și pe scară largă a informațiilor, modelelor și exemplelor propuse, ar putea conduce la o dezvoltare mai bună din punct de vedere comportamental și emoțional, aspect care conduce implicit la o calitate mai bună a educației. Nici rolul educatorului nu ar trebui neglijat, acesta fiind modelul care, la rândul lui, va încerca să șlefuiască personalitatea unui copil.

La final vreau să subliniez faptul că dezvoltarea socială și cea emoțională ne conduc viața, fără ele nu ne putem integra în societate. Calitatea procesului educațional la vârsta preșcolară reflectă nu numai modul de concepere a curriculum-ului dar și a procesului de predare-învățare-evaluare, trebuie privită ca o condiție de bază pentru educarea tinerei generații, care va reprezenta societatea de mâine. Astfel, accentul cade pe educația preșcolară trebuie să fie maxim iar folosirea mijloacelor, metodelor și procedeelelor să constituie elemente prin intermediul cărora să ne impunem și să-i atragem.

*„Individul datorează totul societății, comunitatea îi facilitează formarea și dezvoltarea conștiinței de sine și ridicarea la valorile morale. Omul modelat prin intermediul educației trebuie să corespundă diferitelor nevoi și concepții sociale formatoare.”*

*(Paul Natorp)*



## IV. BIBLIOGRAFIE

1. Adriana Bărban, *Consiliere educațională (ghid metodic pentru orele de dirigenție și consiliere)*, Editura Psychological Network, Cluj-Napoca, 2001.
2. Botiș, Adina, Matanie, Axente, Anca. (2009). *Disciplinarea pozitivă sau cum să disciplinezi fără să rănești*, Editura ASCR&COGNITROM, Cluj-Napoca.
3. Catrinel A. Ștefan, Kallay Eva. *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari- Ghid practic pentru educatori*, Editura ASCR Cluj-Napoca, 2010.
4. Catrinel, A. Ștefan, Kallay, Eva. (2007). *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari*, Editura ASCR, Cluj-Napoca.
5. Cordoș, Sanda. (2004). *Ce rost are să mai citim lectură?*, Editura Campania, București.
6. Constantin Cucos, *Teoria și metodologia evaluării*, Editura Polirom, Iași 2008.
7. Constantin Cucos, *„Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Ed. a 3-a, rev. „*, Editura Polirom, Iași, 2009.
8. Dulamă, Eliza, Maria. (2008). *Metodologii didactice activizante, teorie și practică*, Editura Clusium, Cluj-Napoca.
9. Elias, Maurice, J., Tobias, S.E., Friedlander. (2002). *Inteligența emoțională în educația copiilor*, Editura Curtea veche, București.
10. Glava, Adina, Glava Cătălin (2002). *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
11. Goleman, Daniel. (2004). *Inteligența emoțională, cheia succesului în viață*, Editura Allfa, București.
12. Jișa, Eugenia. (2001). *Pedagogia preșcolară*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca.
13. MECT (2008). *Curriculum pentru învățământul preșcolar*.

14. M.E.C (2008)*Ghid de bune practice pentru educația timpurie a copiilor între 3-6 ani/7 ani*,București.
- 15.Maurice J. Elias, Stevent E. Tobias, Brian S. Friedlander; trad: Andreea Rosemarie Lutic-Ed. a 3-a *Inteligența emoțională în educația copiilor*, Editura Curtea Veche, București.
- 16.Piaget,Jean.(1973).*Nașterea inteligenței la copil*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- 17.Piaget, Jean(1965).*Psihologia inteligenței*,Editura Științifică, București.
- 18.Preda, V. *450 de jocuri educaționale*, Editura DPH, Bucureși, 2011.
19. Revista Învățământului Preșcolar, (2012) nr. 3-4, Editura Arlequin, București.
20. Revista învățământului preșcolar, (2013) nr. 3-4, Editura Arlequin, București.
21. Revista învățământului preșcolar, (2008) nr. 1-2, Editura Arlequin, București.
22. Schafffer,H., Rudolph.(2007).*Introducere în psihologia copilului*, Editura ASCR, Cluj-Napoca.
- 23.Vernon, A.(2004). *Consiliere în școală. Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional-emoțivă si comportamentală*, Editura ASCR, Cluj-Napoca.
- 24.Vernon, A. *Dezvoltarea inteligenței emoționale prin educație rațional - emoțivă și comportamentală*, Editura ASCR, Cluj Napoca, 2006.
- 25.Waters, V. *Povești raționale pentru copii*, Editura ASCR, Cluj Napoca, 2003.

## **WEBOGRAFIE:**

www.didactic.ro  
 www.edu.ro  
 www.educatoarea.ro  
 www.psychology.ro  
 www.scribd.com

## V. ANEXE

### ANEXA 1: AMI NE ÎNVAȚĂ DESPRE REGULI-dezv.socială

Într-o zi, Ami s-a gândit să le facă o vizită prietenilor ei, copiii de la grădiniță. Când a ajuns acolo Ami a salutat dar nimeni nu a băgat de seamă faptul că a venit.

Toți copiii vorbeau tare și strigau unii la alții. Zgomotul acoperea totul și nimeni nu se putea înțelege cu nimeni. Ami se gândi: „Cum să se audă unii pe alții și să se înțeleagă dacă strigă așa de tare? Ami a încercat să le spună ceva, dar nu a reușit. Atunci s-a gândit să ia fluierul de pe masa și a suflat tare de tot. Toți copiii au inters capul către ea.

- În sfârșit! spuse Ami. Acum ne putem auzi.

- Ami, ce bine că ai venit! au zis copiii bucuroși.

- Și eu mă bucur să va văd din nou. Am venit de ceva vreme, dar voi nu m-ați auzit pentru că era zgomot mare.

- Ne pare rău, au spus copiii.

- Vă propun un joc. De acum încolo atunci când sunteți la grădiniță să vorbiți încet. Așa sigur o să auziți ce spune fiecare. Bucuroasă Ami s-a gândit să se joace și ea împreună cu copiii, mai ales că îi plăcea foarte mult să construiască tot felul de obiecte. Dar ceea ce a văzut a întristat-o. Copiii nu vroiau să-și împartă jucăriile. Alții luau jucăriile fără să ceară voie, iar câțiva copiii s-au apucat chiar să arunce cu ele. Ami s-a hotărât să le spună că ceea ce fac nu este bine.

- Văd că astăzi nu sunteți deloc prietenoși unii cu alții. Credeți că așa se comportă prietenii adevărați?

- Nu, au răspuns copiii.

- Atunci trebuie să știți ca prietenii adevărați își împart jucăriile. Iar dacă vreți să vă jucați cu altă jucărie cereți voie așa cum fac eu acum:

„Dana, pot să mă joc și eu cu tine?” Dar nici nu a terminat bine să le spună despre cum se comportă prietenii că a început să se uite cu mai multă atenție la felul în care arată sala. Toate jucăriile copiilor erau împrăștiate pe jos, cutiile cu jucării erau răsturnate și ei călcau peste ele. Nici nu și-au dat seama când jucăriile au început să se strice din cauza neatentei lor. Văzând cât de dezordonați și de neatentei sunt, Ami le-a spus:

- Dacă vreți să nu vi se strice jucăriile va trebui să aveți grijă de ele. După ce terminați să vă jucați puneți toate jucăriile la locul lor. Copiii au ascultat de Ami și s-au apucat să strângă jucăriile.

- Bravo! a spus Ami. Sunt mândră de toți pentru că ați reușit să adunați jucăriile atât de repede. După ce au terminat cu adunatul jucăriilor copiii s-au așezat la măsuțe pentru ca doamna educatoare să le citească o poveste. Numai că toți copiii erau ocupați să vorbească unii cu alții. Ami s-a gândit un pic și apoi le-a spus:

- Atunci când altcineva vorbește este important să fiți ochi și urechi. Altfel doamna educatoare nu o să vă mai citească povestea. Dacă vreți să o întrebați ceva, atunci ridicați mâna. Doamna educatoare le-a citit povestea, în timp ce copiii au stat cumiți să o asculte. După aceea, copiii au întrebat-o pe Ami:

- Vii cu noi la teatru de păpuși?

- Da, mi-ar placea tare mult să vin cu voi.

Atunci când ar fi trebuit să facă rândul pentru a pleca la teatru de păpuși, în loc să stea ordonați în rând, copiii au început să se împingă și să alerge pentru a vedea cine ajunge mai repede. Câțiva copii au căzut și s-au lovit. Văzând ce se întâmplă Ami le-a atras atenția:

- Dacă alergați, vă puteți lovi. De aceea, trebuie să mergem încet ca să nu ne lovim.

Dar nu e drept! Unii copii se bagă în față și îi împing pe ceilalți! A spus unul dintre copii.

- Alex are dreptate: trebuie să învățăm să ne așteptăm rândul. Toți ajungem la teatru de păpuși, nu contează dacă suntem primii sau ultimii din rând.

Atât copiilor, cât și lui Ami, le-a plăcut foarte mult teatrul de păpuși. La sfârșit, Ami și copiii au mers fiecare către casă și s-au înțeles să se mai întâlnească și în altă zi.

### **SET DE REGULI**

***Regula 1: Vorbiți încet!***

***Regula 2: Împărțiți jucăriile!***

***Regula 3: Cereți voie pentru a vă juca cu jucăria altuia!***

***Regula 4: Adunați jucăriile!***

***Regula 5: Ascultați atunci când vorbește altcineva!***

***Regula 6: Ridicați mâna când vreți să spuneți ceva!***

***Regula 7: Mergem încet!***

***Regula 8: Așteptați-vă rândul!***

**ANEXA 2: ACELAȘI SAU DIFERIT-dezv.socială**

Prezentați copiilor păpușa Bruno și spuneți-le că jocul are două cuvinte: ACELAȘI și DIFERIT.

Bruno ridică mâna (ridicați și coborâți mâna păpușii).

Acum ridică mâna din nou. A facut ACELAȘI lucru.

În cele ce urmează, Bruno va face ceva DIFERIT. O să ridice piciorul (ridicați piciorul păpușii).

Bruno ridică piciorul. Acest lucru este DIFERIT de ridicarea mâinii.

Acum o să facem ca Bruno.

-Eu bat din palme: Acum bate și tu din palme (un copil). Foarte bine, facem ACELAȘI lucru (toți copiii bat din palme).

-Acum sar într-un picior. Tu (un copil) vei face ceva DIFERIT (dacă copilul nu știe, îi oferim o sugestie).

Jocul se continuă cu alte exemple, folosindu-se expresiile ACELAȘI/DIFERIT.

### **ANEXA 3: PĂLĂRIA MAGICĂ-dezv. socială**

#### **Scenariul 1:**

*Vlăduț smulge jucăria lui Tudor, iar acesta începe să plângă.*

*Pentru că nu vrea să rămână fără jucărie, Tudor începe să îl lovească pe Vlăduț pentru a-și recupera jucăria.*

Ce fac de fapt cei doi copii? Cum se simt ei? (se va identifica comportamentul negativ: bătaia)

Vom trece la pălăria magică care va rezolva situația. Ne vom folosi și de ilustrații.

- Arată-mi ce s-a întâmplat mai întâi?
- Ce s-a întâmplat după aceea?
- Cum s-a simțit Tudor? Dar Vlăduț?
- Ce ar putea să facă cei doi băieți ca să nu se mai certe?

#### **Scenariul 2:**

*Mihaela strică desenul Alinei. Alina începe să plângă în hohote. Pentru a se răzbuna, Alina i-a desenul Mihaelei și îl mâzgălește.*

Ce face Mihaela? Cum se simte ea? Dar Alina? (se va identifica comportamentul negativ)

Pălăria magică: Procedăm la fel ca în primul scenariu

### **ANEXA 4: ÎNVĂȚĂM CUM SĂ FIM PRIETENI-dezv.socială**

Pisicuța Pufi s-a trezit într-o dimineață și a pornit la plimbare hotărâtă să-și găsească ceva de mâncare. Deodată a văzut un măr roșu, mare, exact așa cum îi plăcea ei. „Cu mărul asta o să mă satur sigur și o să-l pot mânca singură pe tot”, și-a spus ea.

S-a tot învârtit în jurul pomului încercând să-și dea seama cum ar putea să ajungă la măr. Era chiar aproape de vârful pomului și nu avea curaj să se cațere până acolo.

- Of! a exclamat ea. O să fie tare greu, dar nu merg să cer ajutor nimănui.

S-a cățărat în copac hotărâtă să ajungă în vârful pomului, dar nicidecum nu părea să poată să urce atât de sus.

- Ei, na! Nu pot să cred. Sunt așa de aproape și nu reușesc! a bombănit ea.

Mișu, motanul, tocmai a trecut pe acolo. Auzindu-i bombănelile, a întrebat-o:

- Ai nevoie de ajutor? (*comportament prietenos: oferă ajutor*)

- Hmmm! a spus Pufi. Nu am nevoie de ajutorul nimănui, cu atât mai puțin de la un motan bleg ca tine. (*comportament neprietenos: îi spune motanului că este „bleg”*)

- Eu am vrut doar să te ajut, a răspuns Mișu. Sunt mai mare și mai puternic decât tine. Eu mă pot cățara cu ușurință până în vârf.

- Nu am nevoie de niciun ajutor. Am să-l culeg singură și am să-l mănânc tot singură! (*comportament neprietenos: nu vrea să împartă*)

Bine, cum vrei! a spus Mișu și a pornit mai departe.

S-a făcut după-amiază și oricât ar fi încercat Pufi nu a reușit să ajungă la măr. Tocmai când tot încerca ea să-și culeagă mărul, au trecut pe acolo Alfi și Ami, cei doi câini.

- Ai nevoie de ajutor să ajungi la mărul acela? a întrebat Alfi. (*comportament prietenos: oferirea ajutorului*)

- Eu n-am nevoie de ajutorul vostru. Nici de-al unui motan bleg, nici de-al unor câini. Auzi, să primesc ajutor de la unii care stau pe lângă stăpâni și se gudură pe lângă ei. (*comportament neprietenos: îi jignește pe Ami și Alfi*)

- Cum vrei, a spus Ami. Și amândoi au pornit mai departe, lăsând-o pe Pufi să se chinuie în continuare să culeagă mărul.

În scurt timp, Alfi s-a întors cu Mișu. Motanul s-a cățărat repede în copac. A luat mărul și l-a aruncat lui Alfi care l-a prins cu îndemânare. (*comportament prietenos: cooperează*)

- Urcă-te pe spatele meu! a spus Mișu. Te ajut să cobori. (*comportament prietenos: oferirea ajutorului*)

După ce au coborât Pufi a spus:

- Mulțumesc că m-ați ajutat. (*comportament prietenos: multumește*) Haideți să împărțim mărul acesta. (*comportament prietenos: împarte mărul*)
- Am o idee și mai bună. Haideți să adunăm mai multe mere împreună. (*comportament prietenos: colaborează*)

Împreună, cei patru prieteni au reușit să adune multe mere. Apoi, s-au așezat și au mâncat cu poftă merele culese. De atunci, Pufi a învățat să împartă și să-și ajute noii prieteni.

### **ANEXA 5: DETECTIVUL DE ACCIDENTE-dezv.socială**

- ✓ Nu te-ai uitat bine și te-ai încălțat cu papucii altcuiva.
- ✓ Arunci o minge și lovești un coleg.
- ✓ Arunci o jucărie în colega ta/colegul tău pentru că ești supărat pe ea/el.
- ✓ Lovești un coleg pentru că te-a făcut prost.
- ✓ Tragi un câine sau o pisică de coadă.
- ✓ Alergi pe colidor și lovești pe altcineva
- ✓ Stai pe scaun cu picioarele întinse. Un copil se împiedică de picioarele tale și cade.
- ✓ Pui piedică unui coleg.
- ✓ Ai uitat să spui „mulțumesc” pentru cadoul primit
- ✓ La masă, nu ești atent și lovești cu cotul pahar de apă.



## ANEXA 6: POVESTEA PEȘTIȘORULUI CURCUBEU-dezv.socială

În marele ocean trăia odată un pește curcubeu. Era cel mai frumos pește și era foarte mândru de asta. Solzii lui străluceau și aveau toate culorile curcubeului: roșu, albastru, verde, portocaliu, mov, galben. De aceea i se spunea peștele curcubeu. Ceilalți pești se învârtteau în jurul lui și se minunau de cât de frumos este.

Într-o zi, peștișorul albastru s-a apropiat de el.

- Bună, pe mine mă cheamă peștișorul albastru, pe tine cum te cheamă?

- Pe mine mă cheamă peștișorul curcubeu.

- Ce haine frumoase ai! Te rog să îmi dai și mie un solz din hăinuța ta că îți dau și eu unul din hăinuța mea! Îmi plac foarte mult culorile pe care le porți tu! Eu am doar o singură culoare și mi-aș dori să port și eu o amintire de la tine.

- Cum să îmi stric eu frumusețe de haină! Nu pot!

Peștele curcubeu s-a întors cu spatele și a dat să plece.

- Stai, nu pleca! Vrei să fim prieteni și să ne jucăm împreună? Uite, îți ofer eu o amintire, un solz din hăinuța mea!

- Cum să port eu un asemenea solz lipsit de culoare în haina mea strălucitoare? Tu nu vezi că nu se potrivește? Păstrează-l că nu am nevoie! Eu nu mă joc cu pești care au haine atât de ponosite și de lipsite de culoare.

Peștișorul curcubeu i-a întors spatele și a plecat mândru să înoate în altă parte. Peștișorul albastru era foarte trist că peștișorul curcubeu nu-i primise darul și nici nu dorise să se joace cu el.

- Nu-i nimic, o să merg în altă parte să caut alți peștișori cu care să mă joc și pe care să mi-i fac prieteni.

Peștișorul albastru a mers la un grup de peștișori galbeni care înotau puțin mai departe și i-a întrebat:

- Doriți să vă jucați cu mine? Peștișorul curcubeu nu a vrut. Sunt foarte trist.

- Te primim cu drag. Nici cu noi nu a vrut să se joace. Spunea că arătam ciudat. Nu suntem ca el. Este adevărat că arătam la fel, dar important este să ne simțim bine împreună.

Și au început să se joace împreună.

Pe zi ce trecea, peștișorul curcubeu se simțea din ce în ce mai trist. Nimeni nu mai venea să-l întrebe dacă vrea să se joace sau să împarta solzi. Ceilalți pești se jucau și înotau bucuroși cât era ziua de lungă.

Într-o zi, peștișorul curcubeu în timp ce plângea că era singur și nu are niciun prieten întâlnește caracatița cea înțeleaptă.

Acum i-a venit ideea că ar putea să ceară ajutorul caracatiței.

- Doamna caracatiță, sunt foarte trist și am nevoie de ajutor. Nu am niciun prieten și niciun peștișor nu mai dorește să se joace cu mine. Este adevărat că au fost peștișori care au dorit să se joace cu mine, dar atunci nu am vrut să împart solzișorii mei cu ei și le-am vorbit urât.

- Dragă peștișorule, un prieten adevărat împarte cu ceilalți din lucrurile sale și acceptă că ceilalți sunt diferiți de el, iar diferența nu înseamnă că sunt mai răi sau mai buni, ci că fiecare este frumos și bun în felul său.

- Doriți să spuneți că dacă voi împărți cu ceilalți și solzii mei voi avea și eu prieteni?

- Exact. Cum te simți când cineva împarte cu tine ceva de la el?

- Sunt fericit.

- La fel se simte și celălalt când tu îi oferi de la tine. Și acum ... hai să găsim ceva frumos la ceilalți. Vezi tu, tu te-ai născut cu solzii foarte frumoși și strălucitori. Alți pești chiar dacă nu au hăinuță atât de frumoasă ca a ta cu siguranță că au alte lucruri care pot să îți placă la ei. Fiecare este frumos în felul lui. Pentru mama lor fiecare dintre ei este cel mai frumos. Hai să descoperi la prietenii tăi lucruri care îți plac.

- Peștișorul albastru are ochii frumoși.

- Super, spune caracatița.

- Peștișorii galbeni au aripioarele puternice și grațioase în același timp.

- Ai dreptate. Acum hai să le spunem ce îți place la ei și să îți faci prieteni.

Peștișorul curcubeu a plecat către grupul de peștișori care se jucau veseli puțin mai departe. A pus în aplicare toate sfaturile înțelepte pe care le primise de la caracatiță și în plus le-a oferit peștișorilor câte un solz din frumoasa sa hăinuță. Când a venit seara a plecat fericit acasă că și-a făcut mulți prieteni.

## ANEXA 7: GREȘELILE RECUNOSCUTE SUNT PE JUMĂTATE IERTATE-dezv.socială

*Situația 1: Radu a venit să vă spună ca s-a certat cu Dan pentru că nu a vrut să-și împartă jucăriile cu el.*

-Radu, ce s-a întâmplat?

-Astăzi m-am certat cu Dan pentru că nu a vrut să-mi dea jucăria.

-Cum te-ai simțit când n-a vrut să-ți dea jucăria?

-Am fost furios.

-Și ce ai făcut după aceea?

-I-am spus că nu mai vreau să fiu prietenul lui.

Să vedem ce spun copiii. Ce ziceți? Radu a ales cea mai bună soluție?

*Stabiliți cum ar fi putut să se comporte Radu și cereți copiilor să vă demonstreze prin joc de rol soluția aleasă - să își ceară scuze, să îi spună „ te rog să-mi dai și mie jucăria ”, să își aștepte rândul, să împartă)*

*Situația 2: Mihaela are nevoie de ajutorul vostru. Astăzi unul dintre copiii de la grădiniță a râs de ea pentru că poartă ochelari.*

-Mihaela, spune-ne ce s-a întâmplat?

-Azi unul dintre colegi a râs de mine pentru că pot ochelari. Mi-a spus „aragaz cu patru ochi”.

-Cum te-ai simțit când ai văzut că râde de tine?

-Am fost tare furioasă. Așa că am râs și eu de el.

Sa vedem ce spun copiii. Ce ziceți? Mihaela a ales cea mai bună soluție?

*Stabiliți cum ar fi putut să se comporte Mihaela și cereți copiilor să vă demonstreze prin joc de rol soluția aleasă - să îi spună celuilalt copil să nu mai râdă, să îl ignore, să îi întoarcă spatele și să plece, să spună doamnei educatoare ce s-a întâmplat.*

**Situația 3:** *Andreea are nevoie de ajutorul vostru. A făcut ceva de care îi este rușine. povestești ce s-a întâmplat?*

-Am văzut că Miruna are o jucărie foarte frumoasă. Și eu mi-am dorit demult o jucărie ca a ei.

-Ce ai făcut?

-I-am luat-o fără să-i cer voie. Și apoi nu am spus nimic pentru că mi-a fost frică să nu mă pedepsească doamnă educatoare.

Să vedem ce spun copiii. Ce ziceți? Andreea a făcut bine?

*Stabiliți cum ar fi putut să se comporte Andreea și cereți copiilor să vă demonstreze prin joc de rol soluția aleasă - să își ceară scuze, să înapoieze jucăria, să-i spună doamnei educatoare că ea a luat jucăria.*

### **ANEXA 8: ARICIUL NEGLIJENT-dezv.socială**

Ariciul nimeri odată în livada unui gospodar și îi plăcu atât de mult să privească merele parfumate, mari, aurii pe o parte și roșii ca rubinul pe cealaltă, încât se hotărî să ducă unul, pe cel mai frumos, cu sine, să-și împodobească culcușul.

Într-adevăr, se simți atât de bine acasă în prezența misteriosului fruct, încât la lăsarea serii nu se mai îndura să adoarmă. În cele din urmă, botul lui subțire, alungit, împodobit cu mustăți, îi căzu între frunze și ariciul trase un pui de somn, plin de vise din cele mai liniștitoare.

În timpul somnului, însă se răsuci de câteva ori, în așa fel, încât mărul i se înfipse zdravăn în țepii de pe spinare. Când se trezi în zori, ia obiectul îndrăgit... de unde nu-i! Îl căută cu sârg toată ziua; nu-l găsi nicăieri.

Spre seară, îi făcu o vizită celui mai apropiat prieten al său.

Acesta, cum îl văzu, îl întrebă repede ce se întâmplă, de ce arată atât de abătut.

- Aveam un măr mare, frumos, cum n-am mai văzut niciodată, răspunse eroul nostru. Îmi împodobisem casa cu el. Dar se vede treaba că azi-noapte m-au călcat hoții.

- Așa?! răspunse cu mirare prietenul său. Dar în spinare ce duci?

*Prea ușor îi învinuim pe alții pentru... neglijența noastră!*

### **ANEXA 1: HARTA EMOȚIILOR-dezv.emoțională**

#### ***Text lacunar cu situații:***

- Mă simt.....când primesc o jucărie.
- Sunt.....când cineva îmi mângălește desenul.
- Când îmi pierd jucăria preferată sunt.....
- Primesc un tort de ziua mea, deși nu m-am așteptat. Evident sunt foarte.....
- Un coleg mă împinge, fapt pentru care mă simt.....
- Simt o mare.....când reușesc să construiesc castelul dorit.
- Mi-am propus să merg la plimbare cu bicicleta, dar afară a început ploaia. Mă simt.....
- Pictez, dar un coleg îmi varsă apa pe lucrare, lucru care mă face să fiu.....
- Colegul îmi oferă din dulciurile lui. Sunt cel mai.....
- Sunt .....când reușesc să fac singur puzzle-ul.

**ANEXA 2: CUM TE-AI SIMȚI DACĂ...?-dezv.emoțională****SITUAȚII:**

- Părinții te-ar trimite la grădiniță.
- Nu ai fi invitat la ziua celui mai bun prieten al tău/cele mai bune prietene a ta.
- Mama ta/tatăl tău ți-ar spune că nu ai voie să te uiți la televizor.
- Doamna educatoare te-ar lauda pentru desenul pe care l-ai făcut.
- Ai pierde o piesă din jocul pe care l-ai primit cadou.
- Ai merge la bazin să înveți să înoți.
- Un coleg te-ar împinge și ți-ar lua jucăria din mână.
- Cel mai bun prieten nu ar vrea să se joace cu tine.

**ANEXA 3: POVESTEA BROSCUȚEI ȚESTOASE-dezv.emoțională**

Într-o zi, Tobias s-a gândit că și-ar dori să se joace cu ceilalți prieteni ai lui, Pufi și Ami. El a pornit în căutarea lor și i-a găsit lângă lac. Pufi și Ami se jucau cu mingea, dar broscuța noastră vroia să se joace alt joc.

- Eu propun să ne jucăm altceva! Ce ziceți să ne jucăm de-a super-eroii?
- Păi, asta ne-am jucat și ieri, a spus pisicuța Pufi.
- Dacă vrei poți să te joci cu mingea împreună cu noi, a zis cățelușa Ami.
- N-am niciun chef de jocurile voastre. Dacă nu vreți să ne jucăm, atunci eu plec.

„Lasă că le arat eu lor!” s-a gândit broscuța și a sărit într-o baltă, astfel încât și ceilalți au fost murdariți de noroi. „Dacă nu vor să se joace cu mine, atunci nu mai sunt prietenii mei”. Tobias s-a îndepărtat cu gândul de a mai găsi o modalitate să-și pedepsească prieten Cum mergea broscuța

prin pădure bosumflată și bombănind că nu are prieteni, s-a întâlnit cu Vulpoiul cel Înțelept. Vulpoiul s-a uitat atent la broscuța și i-a spus:

- Văd că ești furios. Ce s-a întâmplat?
- Nimic! a spus broscuța pe un ton nepolitic.
- Ei, dar ceva tot s-a întâmplat, Dacă nu *s-a întâmplat nimic, atunci cum de ești furios?*
- Pai... aveți dreptate domnule Vulpoi. Am vrut să joc cu prietenii mei și ei nu au vrut să fim super-eroi. Au vrut să se joace cu mingea. Și i-am împroșcat cu noroi.
- Și asta este ceea ce îți dorești: să nu mai fie prietenii tăi?
- Îi pentru că nu au vrut să se joace de-a super-eroii.

După ce s-a gândit bine, Tobias a spus:

- Eu vreau să fim în continuare prieteni.

Vulpoiul cel Înțelept s-a uitat la Tobias cu atenție:

- Hai să-ți spun un secret. Nu am fost întotdeauna așa de înțelept. Am învățat și eu multe lucruri de la o broască țestoasă.
- O broască țestoasă?! a întrebat Tobias mirat.
- Da, era o broască țestoasă foarte bătrână și înțeleaptă. Și eu eram furios ca și tine pe prietenii mei și ea mi-a spus cum aș putea să fac să nu mă supăr pe ei.
- Oauu!... a strigat Tobias încântat. Și eu vreau să știu.
- Atunci când simți că te înfurii respiră adânc de trei ori... Acum facem împreună! (*inspiră profund de trei ori*) În timp ce respiri, îți imaginezi că aerul îți ajunge până în vârful degetelor și picioarelor.
- Doar atât? a întrebat broscuța Tobias nerăbdator.
- Stai, nu te grabi! Acum imaginează-ți că intrii în carapace...
- Asta e ușor, a spus broscuța cu mândrie.
- Acum gândește-te la motivul pentru care te-ai supărat...
- M-am gândit că sunt răi și nu mai sunt prietenii mei pentru că nu vor să se joace ce vreau eu.
- Acum gândește-te ce ai putea să faci ca să nu se supere pe tine? (*înlocuirea monologului negativ*)

Tobias s-a gândit o vreme, după care bucuros a anunțat că a găsit răspunsul:

- Știu! Cred că așa putea să le spun că eu prefer să mă joc cu altceva. Doar am și alți prieteni.

- Bravo! Sunt mândru de tine, a spus Vulpoiul. De acum înainte să nu uiți să fii și tu o broscuță înțeleaptă.

- Mulțumesc, domnule Vulpoi! Așa am să fac.

Tobias a pornit înapoi către lac cu gândul să-șj ceară scuze pentru modul în care s-a comportat și ca de acum înainte să încerce să fie un prieten adevărat.

#### **ANEXA 4: EMOȚIILE CELORLALȚI-dezv.emoțională**

- Îți dorești o jucărie și o iei fără să ceri voie.
- Te iei la întrecere cu un prieten și câștigi.
- Un copil îți strică jucăria și îți spune că-i pare rău. Tu strigi la el.
- Ai uitat s-o ajuți pe mama să pună masa.
- Ai umblat în calculatorul tatălui tău, deși nu ai voie. El vine și te întreabă dacă ai umblat în calculator
- Unul dintre prietenii tăi desenează urât. Începi să râzi de el.
- Prietenul tău a căzut și s-a julit
- Te-ai jucat cu mingea în casă și ai spart o vază. Dai vina pe fratele tău.
- Ți-ai lăsat jucăriile în dezordine



**ANEXA 5: VULPOIUL NE ÎNVAȚĂ SĂ FIM POZITIVI-dezv.emoțională*****Situație model:***

*Copil:* Cea mai bună prietenă a mea nu vrea să se joace cu mine. Cred că nu-i mai place de mine. Ce să fac?

*Vulpoiul:* De ce crezi că nu te place?

*Copil:* Pentru că se joacă cu altcineva.

*Vulpoiul:* Ce ai putea să faci tu?

*Copil:* Să mă joc cu alți prieteni.

*Vulpoiul:* Foarte bine. Asta este o idee bună. Dacă tu ai alți prieteni și ea poate avea alți prieteni.

**Alte situații:**

- Ești supărat că un coleg nu te-a invitat la ziua lui.
- Nu ești primit în echipa unor colegi ca să te joci și tu.
- Un coleg te lovește.
- Colegul refuză să împartă o jucărie cu tine.
- Prietenul tău îți sparge turnul.